

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง :
กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

คำนำ

“สารนิพนธ์” เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต “การจัดการและการประเมินโครงการ” ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นจากความต้องการจำเพาะบางประการ กล่าวคือ รัฐบาลมีนโยบายที่จะฟื้นฟู และส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยจัดสรรเงินให้เป็นกองทุนหมู่บ้าน แห่งละ 1 ล้านบาท และต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีเข้ามาศึกษาเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการทางการศึกษา เข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผล ตลอดจนวิจัยการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

“สารนิพนธ์” เล่มนี้ จึงเป็นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา : หมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “สารนิพนธ์” เล่มนี้ จะช่วยให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษา และใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

นางสาวอลิสสา มะลิงาม

ผู้จัดทำ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

นางสาวอลิสสา มะลิงาม : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
หมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านพบสุข ที่มีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน โดยศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการจัดตั้งกองทุน การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านพบสุข ว่าประชาชนในหมู่บ้านมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนมาก-น้อยเพียงใด มีศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ (ตามแบบ ขร.1 – 12) และการจัดเวทีประชุมชาวบ้าน เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในหมู่บ้านพบสุข ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 192 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ผลการวิจัย พบว่า เกิดกองทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก ประชาชนมีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้ กิจริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง เกิดการสร้างศักยภาพและสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง เศรษฐกิจของหมู่บ้านได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน โดยประชาชนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพบสุขมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ในหมู่บ้านพบสุข ซึ่งทั้งหมดถือเป็นสิ่งที่ประชาชนในหมู่บ้านพบสุขได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

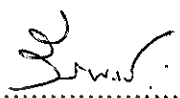
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

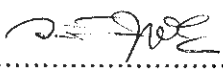
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร.วรพงษ์ สุทธิชัย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ นี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(.....)
คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
๒๕๖๓ ๓๑. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์วีรพงษ์ พลนิกรกิจ อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำสารนิพนธ์
- รองศาสตราจารย์ ดร.คณิต ไช้บุกต์, ดร.ไทย ทิพย์สุวรรณกุล ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ
- รองศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินรัมย์ปรีย์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ
- อาจารย์สุริยา สมุทคุปดี, อาจารย์ ดร.พัฒนา กิติอาษา ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาด้านวิชาการ
- คุณทิพวรรณ ไพฑูรย์ เจ้าหน้าที่นิเทศก์ ที่ให้คำแนะนำปรึกษาในการทำสารนิพนธ์
- คุณสุวิมล พันธุ์เพียร ประธานกองทุนหมู่บ้านพบสุข ที่ให้ข้อมูลกองทุนหมู่บ้านมาโดยตลอด
- คุณนรี ช่วงเมืองปัก พัฒนาการประจำตำบลปรุใหญ่ ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- ขอขอบพระคุณผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต.หมู่บ้านพบสุข รวมถึงพี่น้องในหมู่บ้านทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ มาโดยตลอด

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

อลิสา มะลิงาม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์การประเมิน โครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีการดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมิน โครงการ	3
บทที่ 2 ทัศนวิสัยวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	5
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	
2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	6
2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	17
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข	18

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	24
7. หลักการประเมิน โครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพท์โมเดล	26
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	30
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ	31
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	38
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	40
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	40
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการ	44
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	45
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	45
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	47
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	54
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	57
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	58
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	58
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
1. สรุป อภิปรายผล	62
2. ข้อเสนอแนะ	66
3. ข้อจำกัดทางการศึกษา	66
บรรณานุกรม	67
ภาคผนวก	69

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ	หน้า
1. สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพ	28
2. ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม	28

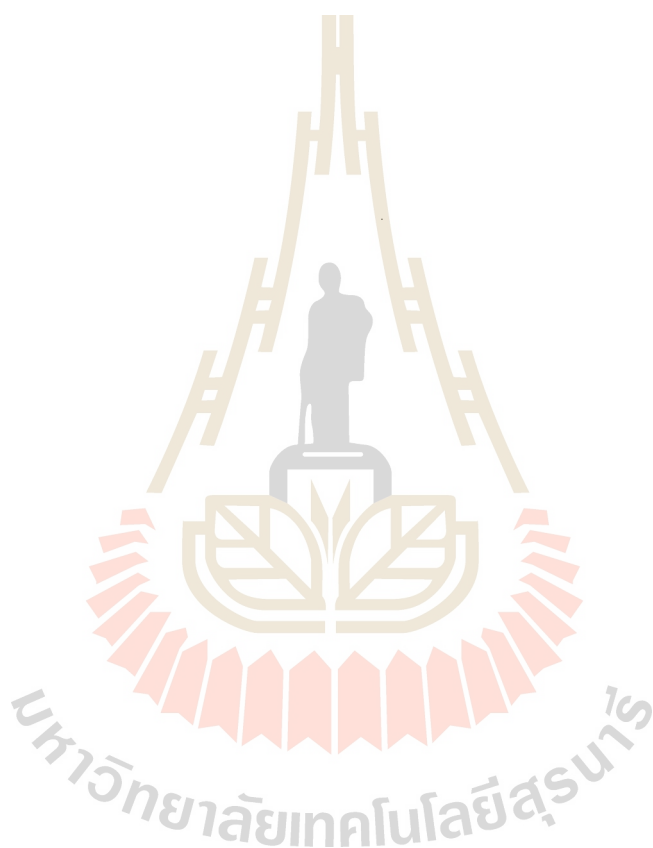
สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1. แสดงช่วงวัยประชากรในหมู่บ้านพบสุข

50

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจน และรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดปัญหาความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสให้กับคนจน คน ธรรมดาสามัญสามารถได้รับประโยชน์จากนโยบายอย่างทั่วถึง และสิ่งสำคัญมากอีกประการหนึ่ง ที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้คือ ประชาชนจะมีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวสู่เศรษฐกิจ ใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงได้เกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้ แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาทในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่ง เงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและ วิชากิจขนาดเล็กในครัวเรือน อย่างไรก็ตามปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ก็คือการสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น ชุมชนจะเป็นผู้กำหนดอนาคตและ จัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาส ในหมู่บ้านและชุมชน มีการเชื่อมโยงและมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตย พื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชนและประชาสังคม

หมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน แล้วเสร็จและได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว เพื่อที่จะให้ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อย เพียงใด จึงสมควรที่จะมีการประเมินโครงการ และผู้ทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษามัธยมศึกษา กองทุน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ปฏิบัติงานในพื้นที่หมู่บ้าน พบสุขนี้มาระยะหนึ่งแล้ว จึงรับผิดชอบในการประเมิน โครงการและเรียบเรียงสารนิพนธ์ (Substantive Report)

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 หมู่บ้านพบสุขมีกองทุนหมุนเวียน เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 หมู่บ้านพบสุข มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 หมู่บ้านพบสุข มีกระบวนการพึ่งพาตนเองโดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเองและมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจของหมู่บ้านพบสุข ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านพบสุข มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 2.1

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้และการเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาตัวชี้วัดและระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชากรในหมู่บ้านพบสุข

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดตามรูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมายดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

ซึ่งรูปแบบ ชิพพ์โมเดล (CIPP Model) นี้ สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนประเมินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องการดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนของการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการในช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือการปรับเปลี่ยนโครงการ

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพบสุขมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านพบสุข
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพบสุข
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านพบสุข และกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษารั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

- 1) ได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านพบสุข
- 2) ได้ทราบปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพบสุข
- 3) ได้ทราบขีดความสามารถ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านพบสุข
- 4) ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหารการพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านพบสุขและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้านและชุมชน

บทที่ 2

ปริทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอเงินทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ
 - 9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 - 9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน
 - 9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 9.4 ประชาคม
 - 9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 9.6 ธุรกิจชุมชน
 - 9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

รายละเอียดที่จะนำเสนอ มีดังต่อไปนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งละ 1 ล้านบาท เป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วน ใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหาและเสริม สร้างศักยภาพความเข้มแข็งทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้ การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้าง ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต โดยรัฐ ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความ สามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนให้คงอยู่และหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

1.1 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ควรจะต้องประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบการบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทาง โดยให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- 5) เสริมสร้างความรับผิดชอบของชุมชนและท้องถิ่น ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัด การหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้คือโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ภาคราชการ เอกชน และ ประชาสังคม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานรากแก้วของชุมชน เสริม สร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านและชุมชน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนา อาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนและ นำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุน
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ในด้านการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิด

ริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา เสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำจัดจะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวดดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 6 ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน

ให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวนอย่างน้อย 3 คนแต่ไม่เกิน 7 คน

ข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของคณะกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่งแล้ว หากยังไม่มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

ข้อ 8 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาล

ข้อ 9 การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าไม่มีรองประธานกรรมการมาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ 10 คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อ คณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

- 6) อกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) อกระเบียบ คำสั่งและประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือคณะกรรมการอาจขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐ วิชากิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ โดยจะให้ไปช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อีกทั้งอาจกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ไปช่วยปฏิบัติงานด้วยก็ได้

10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกองทุนให้ คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ 11 การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

ข้อ 12 ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 13 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใน

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ข้อ 14 สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการ และของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

หมวด 1 ข้อความทั่วไป

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

กองทุน คือ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย

ชุมชนเมือง คือ ชุมชนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา เทศบาลในเขตปกครอง
ท้องถิ่นพิเศษ และชุมชนอื่นๆ

คณะกรรมการ คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการสนับสนุน คือ คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน

คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด คือ ผู้สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานระดับ
จังหวัด

คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ คือ ผู้สนับสนุนและติดตามการดำเนินงานระดับ
อำเภอ

คณะกรรมการกองทุน คือ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักงาน คือ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ธนาคาร คือ ธนาคารที่คณะกรรมการกำหนดให้บริการจัดการกองทุน

ครัวเรือน คือ ครอบครัวตามทะเบียนบ้าน อันประกอบด้วย บิดา มารดา สามี ภรรยา
บุตร ญาติพี่น้องเป็นต้น อยู่รวมกัน

หัวหน้าครัวเรือน คือ ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของบ้านตามทะเบียนบ้าน

ผู้แทนครอบครัว คือ หัวหน้าครัวเรือนหรือบุคคลในครัวเรือน

หุ้น คือ การออมทรัพย์ในรูปแบบหนึ่ง โดยมูลค่าของหุ้นให้เป็นไปตามที่กองทุนกำหนด

เงินฝากสัจจะ คือ เงินที่สมาชิกตกลงที่จะฝากหรือออมไว้กับกองทุนตามแต่จะตกลงกัน
โดยให้ถือว่าเงินออมเป็นเงินสะสม และจะถอนหรือปิดบัญชีได้ก็ต่อเมื่อพ้นสภาพจากการเป็น
สมาชิก

เงินรับฝาก คือ เงินรับฝากประเภทต่างๆ

สมาชิก คือ สมาชิกกองทุน

ข้อ 4 ให้ประธานกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติรักษาการตามระเบียบ

หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ข้อ 5 ปรัชญาหรือหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง คือ

- 1) เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
- 2) ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของ
ตนเอง
- 3) เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
- 4) เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน
- 5) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่น

ข้อ 6 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน
- 2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ
- 5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม

ข้อ 7 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้
- 2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่ได้รับโดยไม่มีเงื่อนไข

ข้อ 8 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” กับธนาคารเพื่อเตรียมจัดสรรและให้ธนาคาร โอนเงินเงินจาก “บัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” เข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 9 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดสรรเงินเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้าน บัญชีละ 1 ล้านบาท ภายใน 30 วันหลังจากได้รับแจ้งและให้ขยายเวลาได้ไม่เกิน 15 วัน

ข้อ 10 ในการอนุมัติให้คณะกรรมการกองทุนเริ่มเข้าบริหารจัดการและเบิกจ่ายเงินจากบัญชีกองทุนหมู่บ้านหรือบัญชีกองทุนชุมชนเมือง ให้คณะกรรมการพิจารณาในหลักการดังนี้

- 1) ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนด้านความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- 3) การบริหารจัดการกองทุนที่สอดคล้องและเกื้อกูลกันในส่วนเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้าน
- 4) การมีระบบการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุน โดยสมาชิกมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจกรรมของกองทุนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อ 11 คณะกรรมการมีอำนาจระงับการจ่ายเงินจากบัญชีกองทุน อันเนื่องมาจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าคณะกรรมการกองทุน ไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 12 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุน ประกอบด้วย ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นรองประธานคนที่สอง ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมบัญชีกลาง อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคนซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนจากสำนักงานเป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ 13 คณะอนุกรรมการสนับสนุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) กำหนดแผนการปฏิรูปการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 2) สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของของคณะอนุกรรมการ
- 3) บูรณาการแผนงาน โครงการ กิจกรรมและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการของกองทุน
- 4) ปรับปรุง แก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับกองทุนเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มหรือองค์กรในหมู่บ้าน
- 5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อช่วยดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการสนับสนุน
- 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

ข้อ 14 ให้มีคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ปลัดจังหวัดเป็นรองประธาน ผู้แทนคณะกรรมการวิ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานกรรมการและผู้แทนหน่วยงานระดับจังหวัดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาธารณสุขจังหวัด เจริญพัฒนาชนบทจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด หัวหน้าสำนักงานจังหวัด ผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรประชาชนจำนวนห้าคน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นจำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการเป็นอนุกรรมการและพัฒนากิจจังหวัดเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ข้อ 15 ให้คณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) รับเงินทะเบียนกองทุน

- 2) ให้ความเห็นผลการประเมินความพร้อม
- 3) สนับสนุนให้เกิดการเตรียมความพร้อม
- 4) ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงาน
- 5) ประสานความร่วมมือเพื่อสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดการ
- 6) จัดทำระบบข้อมูลเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนต่างๆ
- 7) รายงานผลการดำเนินงานของกองทุนในจังหวัดให้คณะกรรมการทราบ
- 8) แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยดำเนินการ
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสนับสนุนมอบหมาย

หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 16 ให้กองทุนแต่ละกองทุนมีคณะกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คนแต่ไม่เกิน 15 คนประกอบด้วยกรรมการซึ่งมาจากการคัดเลือกกันเอง โคนสมาชิกซึ่งกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการกองทุน

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- 1) เป็นผู้มิใช่อยู่ในทะเบียนบ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน
- 4) ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

5) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

6) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษที่ได้กระทำโดยประมาท

7) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ

8) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

9) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสอง

10) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 18 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- 1) บริหารจัดการกองทุน
- 2) ออกระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์หรือวิธีการเกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- 3) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- 4) ดำรงและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
- 5) พิจารณาการให้เงินกู้

6) ทำนิติกรรมสัญญาหรือดำเนินการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับภาระผูกพันของกองทุน

7) จัดหรือเรียกประชุมสมาชิกตามที่กำหนดหรือได้ตกลงกันหรือตามที่สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกทั้งหมดลงลายมือชื่อทำหนังสือร้องขอและจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวัน

8) จัดทำบัญชี

9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 19 กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี กรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการคัดเลือกอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันมิได้

ข้อ 20 กรรมการกองทุนพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1) ตาย

2) ลาออก

3) กองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

4) สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

5) คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าขาดคุณสมบัติ และมีลักษณะต้องห้าม

ข้อ 21 ให้คณะกรรมการกองทุนเลือกกรรมการด้วยกันเป็นประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เภรัณุกิจกองทุนและเลขานุการกองทุน

ข้อ 22 กรรมการกองทุนต้องมีกรรมการมาประชุมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ในขณะนั้น จึงจะเป็นองค์ประชุม

หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน

ข้อ 23 กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง อาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

1) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากคณะกรรมการ

2) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้โดยปราศจากภาระผูกพัน

3) เงินกู้ยืม

4) ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกองทุน

5) เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก

6) เงินค่าหุ้น

7) เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก

8) เงินและทรัพย์สินอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

ข้อ 24 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วย บุคคลธรรมดาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นและมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับของกองทุน

ข้อ 25 คณะกรรมการกองทุนสามารถกำหนดระเบียบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกถือหุ้นของกองทุนหรือมีเงินฝากจะไว้ที่กองทุน

ข้อ 26 ให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีผู้ถือหุ้นอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในกำหนดระยะเวลาสิบห้าวัน

ข้อ 27 นอกจากการประชุมใหญ่สามัญประจำปีแล้วอาจเรียกประชุมวิสามัญเมื่อใดก็ได้ เมื่อมีเหตุที่ต้องขอมติหรือความเห็นชอบ

ข้อ 28 ในการประชุมสมาชิกต้องมีสมาชิก ไม่น้อยกว่าถึงหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ 29 สมาชิกคนหนึ่งมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด คำวินิจฉัยในที่ประชุมถือเสียงข้างมาก

หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ข้อ 30 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

ข้อ 31 กรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ข้อ 32 กรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วนให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

ข้อ 33 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้

ข้อ 34 ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน

ข้อ 35 กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ให้พิจารณาตามความเหมาะสมของผู้กู้แต่ละราย แต่ต้องชำระภายในไม่เกินหนึ่งปี

ข้อ 36 กรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับกำหนดไว้

ข้อ 37 กรณีที่ผู้กู้มิได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือมีหลักฐานอันควรเชื่อว่านำเงินไปใช้ นอกกรอบวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย

หมวด 8 การทำบัญชีและการตรวจสอบ

ข้อ 38 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำบัญชีของกองทุนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและแจ้งให้สมาชิกทราบ

ข้อ 39 ให้คณะกรรมการกองทุนจัดทำรายงานการเงินแบบที่คณะกรรมการกำหนด และส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

ข้อ 40 การจัดสรรกำไรสุทธิเมื่อสิ้นปีทางบัญชีคณะกรรมการสามารถนำกำไรสุทธิมาจัดสรรตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด

หมวด 9 บทเฉพาะกาล

ข้อ 41 ในวาระเริ่มแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละหนึ่งคน เพื่อเปิดเวทีชาวบ้านในการชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม และดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนจากผู้ที่มิคุณสมบัติโดยมีอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอเป็นผู้ให้คำแนะนำ ตลอดจนสนับสนุนให้การเลือกดำเนินไปด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม

ข้อ 42 เมื่อครบกำหนดระยะเวลา 1 ปีให้กรรมการมาจับสลากออกจำนวนกึ่งหนึ่ง

ข้อ 43 คณะกรรมการต้องดำเนินการยื่นขอขึ้นทะเบียนจัดตั้งกองทุนต่อคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย

ข้อ 44 ให้คณะกรรมการเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ภายใต้ชื่อกองทุนหมู่บ้าน

ข้อ 45 ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการประเมินผลการดำเนินการตามระเบียบนี้เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวว่

1. เปิดเวทีชาวบ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้านครัวเรือนละ 1 คน ซึ่งจะต้องมีจำนวน 3 ใน 4 ของครัวเรือนในหมู่บ้านทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
3. ชี้แจง ทำความเข้าใจ เตรียมความพร้อม
4. ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกกันเอง

5. เลือกคนดี มีความรู้ ประสพการณ์ มีความเสียสละ ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบ คณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

ข้อ 17 กรรมการกองทุนต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
- 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดและไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุก
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด
- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20 (3) และ (4)
 - 9.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการทั้งหมดที่มีอยู่
 - 9.2 ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ

ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง เมื่อกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแล้วชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ.2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ

2. ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องคือระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

3. เปิดบัญชีกับธนาคาร

4.2 การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ยื่นขึ้นทะเบียนต่อธนาคารและคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
2. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน
3. ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
4. ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
5. การมีส่วนร่วมของชาวบ้านหรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
6. การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
7. การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข

เพื่อให้การบริหารจัดการ และการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพบสุข ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับสมาชิกและเป็นการสร้างนิสัย ให้รู้จักสร้างงาน การอดออม การพึ่งพาตนเอง การเสียสละและการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ จึงเห็นควรกำหนดระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านบ้านพบสุข ไว้ดังนี้

ข้อ 1. ระเบียบนี้ เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข”

ข้อ 2. ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 120/9 หมู่ 5 ซอยจาร์ต ถนนราชสีมา-ปึกธงชัย ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รหัส 30000 โทรศัพท์ 044-211026, 044-222382, 01-9768416

ข้อ 3. ระเบียบนี้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 4. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- (2) เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์โดยวิธีการถือหุ้น
- (3) เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
- (4) เพื่อพัฒนาในด้านการลงทุนให้กับสมาชิก

ข้อ 5. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- (1) เงินที่ได้มาจากการจัดสรรจากคณะกรรมการ
- (2) เงินกู้ยืม
- (3) ดอกผลหรือผลประโยชน์ใดๆที่เกิดจากเงินกองทุน
- (4) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- (5) เงินค่าหุ้น
- (6) เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน

ข้อ 6. คุณสมบัติของสมาชิก

- (1) มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป
- (2) เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านพบสุข เป็นระยะเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- (3) เป็นคนดีไม่ติดยาเสพติด
- (4) เป็นคนขยันและอดทน
- (5) เป็นผู้ถือหุ้นอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ต้องไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่

ในกองทุน

ข้อ 7. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- (1) ชื่นใบบสมัครที่คณะกรรมการกองทุน
- (2) เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6. สามารถยื่นใบสมัครได้เดือนละหนึ่งครั้งและสามารถสมัคร

ได้ทั้งในลักษณะปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล

ข้อ 8. สมาชิกต้องชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าหุ้น

ข้อ 9. สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- (1) ตาย
- (2) ลาออกและได้รับการอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
- (3) ติดยาเสพติด วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- (4) มีคุณสมบัติไม่ครบตรงตามข้อ 6.

ข้อ 10. สมาชิกที่ไม่มีหนี้สินและภาระผูกพันใด ๆ กับกองทุน สามารถลาออกจากสมาชิกได้ โดยยื่นหนังสือลาออกกับคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 11. ผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกอาจยื่นคำขอสมัครเป็นสมาชิกใหม่ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นผู้ที่ขาดจากการเป็นสมาชิกติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

ข้อ 12. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าธรรมเนียมแรกเข้าการเป็นสมาชิกทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคล และกลุ่มบุคคลเป็นราย ๆ ละสิบบาท โดยชำระภายในสามวัน นับจากวันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 13. วิธีการชำระหุ้น สมาชิกสามารถชำระหุ้นด้วยวิธีชำระโดยเงินสด

ข้อ 14. คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ ทรัพย์สิน ผู้ตรวจสอบภายในและประชาสัมพันธ์ กองทุนประกอบด้วยที่ปรึกษากองทุนจำนวนแปดคน

ข้อ 15. กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี เมื่อครบระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกองทุนเข้ารับตำแหน่ง ให้กรรมการกองทุนจับฉลากออกจำนวนกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด

ข้อ 16. คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ข้อ 17. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจดังนี้

- (1) บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับ ดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
- (2) ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
- (3) รับสมัครสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
- (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่คณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 18. ประธานกรรมการกองทุนมีอำนาจดังนี้

- (1) เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (2) เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน
- (3) แต่งตั้งอนุกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามมติหรือตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย
- (4) ปฏิบัติงานหน้าที่อื่น ๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 19. ให้รองประธานคณะกรรมการกองทุนทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน

เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานกรรมการกองทุนมอบหมายให้ทำการแทน

ข้อ 20. ถ้าประธานกรรมการกองทุนและรองประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการประชุมคราวหนึ่งคราวใดได้ ให้ในที่ประชุมเลือกคณะกรรมการกองทุนคนใดคนหนึ่งเป็นประธานสำหรับการประชุมคราวนั้น

ข้อ 21. เหนรัญญิกกองทุนมีหน้าที่รวบรวมจัดเก็บ ดูแลรักษาเงินทุนและรายได้ของกองทุน รวมทั้งการจัดทำบัญชีพร้อมทั้งควบคุมการใช้จ่ายเงินของกองทุนให้เป็นไปอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อ 22. เลขานุการกองทุนมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดและบันทึกรายงานการประชุม ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 23. ผู้ตรวจสอบภายในมีหน้าที่ตรวจสอบบัญชี กำกับ ดูแล เงินกองทุนให้เป็นไปตามมติที่คณะกรรมการกองทุนกำหนด รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน

ข้อ 24. ประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 25. กรรมการกองทุนอื่น ๆ ให้มีหน้าที่ตามคณะกรรมการกองทุนกำหนดหรือมอบหมาย

ข้อ 26. คณะกรรมการกองทุนต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นประธานอาจเรียกประชุมได้มากกว่าหนึ่งครั้งและต้องมีกรรมการกองทุนเข้าร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม

ข้อ 27. การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุม ให้ถือเสียงข้างมากและกรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงในการลงคะแนนหนึ่งเสียง ในกรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหรือเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 28. ประเภทการกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอเงินกู้ต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรมดังต่อไปนี้

- (1) การพัฒนาอาชีพ
- (2) การสร้างงาน
- (3) การสร้างหรือเพิ่มรายได้
- (4) ลดรายจ่าย
- (5) บรรเทาเหตุฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน

ข้อ 29. การอนุมัติเงินกู้ สมาชิกที่มีความประสงค์จะกู้ยืมเงินจะจัดทำโครงการเพื่อขอเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุน โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้เงินอย่างชัดเจน

ข้อ 30. ลักษณะโครงการ สมาชิกสามารถยื่นขอเงินกู้เงินตามข้อ 28.(1)(2)(3)และ(4) ต้องมีลักษณะหรือคุณสมบัติ คือ เป็นโครงการที่ต้องสามารถมองเห็นได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

ข้อ 31. วงเงินกู้ เงินกู้ตามข้อ 28.(1)(2)(3)และ(4)ให้สมาชิกรายหนึ่งในวงเงินไม่เกินสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าสองหมื่นบาทคณะกรรมการกองทุนจะเรียกสมาชิก เพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท

โครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ตามข้อ 28.(5) ต้องเป็นการกู้เฉพาะกรณีเพื่อการอันจำเป็นหรือมีประโยชน์ตามคณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร แต่จะให้กู้เพื่อการสุรุ่ยสุร่ายหรือการเก็งกำไรไม่ได้ ในวงเงินรายละไม่เกินสามพันบาท

ข้อ 32. วงเงินกู้แยกประเภท แบ่งการกู้ยืมทั้งหมดบ้านออกเป็นส่วนต่างๆดังนี้

- (1) กู้เพื่อเกษตร 100,000 บาท
- (2) กู้เพื่อการลงทุน 300,000 บาท
- (3) กู้เพื่อการค้าขาย 200,000 บาท
- (4) กู้เพื่อการฉุกเฉิน และจำเป็นเร่งด่วน 200,000 บาท
- (5) อื่นๆตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร 200,000 บาท

ข้อ 33. วิธีควบคุมและดูแลเงินกู้ยืม ติดตามและทำรายงานทุกสามเดือน

ข้อ 34. การทำสัญญา เงินกู้ทุกประเภทต้องมีการทำสัญญาไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 35. หลักประกันเงินกู้ มีข้อกำหนดดังนี้

เงินกู้ตามข้อ 28.(1)(2)(3)และ(4) ต้องใช้สมาชิกของกองทุนจำนวนสามคนเป็นผู้ค้ำประกัน สำหรับเงินกู้ข้อ 28.(5) ให้ทำสัญญาคนเดียว

ข้อ 36. การค้ำประกันในการกู้ยืมเงิน กำหนดไว้ดังนี้

- (1) ให้ผู้กู้และผู้ค้ำประกัน ทำประกันชีวิตกลุ่ม
- (2) ถ้าผู้กู้เสียชีวิต ให้ผู้ค้ำประกันชดใช้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืนทั้งหมด

ข้อ 37. การชำระคืนเงินกู้ เงินชำระหนี้สำหรับเงินกู้กำหนดไว้ดังนี้

- (1) เงินกู้ตามข้อ 28.(1)(2)(3)และ(4) ให้ผู้กู้ส่งเงินพร้อมดอกเบี้ยภายในหนึ่งปี
- (2) เงินกู้ตามข้อ 28.(5) ให้ผู้กู้ส่งคืนเงินกู้เต็มตามจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในระยะเวลาไม่เกินร้อยยี่สิบวัน

ข้อ 38. อัตราดอกเบี้ย

- (1) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ร้อยละหนึ่งต่อเดือน
- (2) อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก

ข้อ 39. ค่าปรับ ในกรณีผู้กู้ผิดสัญญาเงินกู้ ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับในอัตราร้อยละศูนย์จุดห้าต่อวัน เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้จากคณะกรรมการกองทุน

ข้อ 40. การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีกองทุนและให้ปีบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำกำไรสุทธิมาจัดสรรได้ดังนี้

- (1) เงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละสิบ
- (2) เงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละยี่สิบ
- (3) เป็นเงินเฉลี่ยคืนต่อผู้กู้ ในอัตราร้อยละห้า
- (4) เป็นตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบ
- (5) เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละห้า
- (6) เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละสิบ
- (7) เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละสิบ
- (8) เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละห้า
- (9) อื่นๆตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร ในอัตราร้อยละห้า
- (10) ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็ก คนชรา และสตรี ในอัตราร้อยละสิบ

ข้อ 41. กองทุนจะจัดทำบัญชีเงินฝากและค่าใช้จ่ายของกองทุนอย่างรอบคอบ เดือนละหนึ่งครั้ง และตีพิมพ์ประกาศอย่างเปิดเผย ณ ที่ทำการกองทุนให้สมาชิกทราบ โดยมีบัญชีที่จะดำเนินการจัดทำมีดังนี้

- (1) บัญชีฝากออมทรัพย์
- (2) รายรับและรายจ่ายของกองทุน
- (3) สินทรัพย์และหนี้สินของกองทุน

ข้อ 42. คณะกรรมการกองทุนจะตรวจสอบบัญชีของกองทุนและรายงานการตรวจสอบบัญชีต่อคณะกรรมการสนับสนุนเพื่อทราบถึงความก้าวหน้า ฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกองทุน ทุกสามเดือนและทุกรอบปี พร้อมทั้งแสดงบัญชีกำไร ขาดทุนและงบดุลในปีบัญชีที่ล่วงมา ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่สิ้นปีบัญชี

ข้อ 43. ให้คณะกรรมการกองทุนนัดประชุมใหญ่สมาชิกอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง โดยมีวาระการประชุมดังนี้

- (1) ประธานกรรมการกล่าวเปิดประชุม
- (2) เรื่องที่ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบ
- (3) รับรองรายงานการประชุมครั้งที่ผ่านมา
- (4) พิจารณาเรื่องที่ค้างในที่ประชุมในครั้งก่อน
- (5) เற்றுฎีกาขยายฐานะการเงิน
- (6) วาระที่ต้องพิจารณา
- (7) เรื่องอื่นๆ
- (8) สรุปผลและปิดการประชุม

บทเฉพาะกาล

ข้อ 44. บรรดาประกาศ คำสั่ง ข้อบังคับและระเบียบต่างๆซึ่งใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการแก้ไขหรือยกเลิก

ข้อ 45. ภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการกองทุนประเมินการดำเนินงานตามระเบียบนี้ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมต่อไป

ข้อ 46. ให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้รักษาการตามระเบียบนี้

6. การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรชุมชนหรือปัจเจกบุคคลในหมู่บ้านหรือชุมชนที่ประสงค์จะขอ กู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท การอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉินให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว ให้คณะกรรมการกอง

ทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เป็นผู้แทนคณะกรรมการกองทุนในการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้ขอกู้ได้รับอนุมัติเงินกู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคารและแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้คณะกรรมการกองทุนรับทราบโดยเร็ว การโอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ธนาคารจะเป็นทำหน้าที่โอนเงินเข้าในบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนตามคำสั่งและเงื่อนไขของคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณีและสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลักและปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา การชำระคืนเงินกู้หรือเงินทุนทุกประเภท ผู้กู้หรือผู้ที่นำเงินไปลงทุนจะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคารและนำหลักฐานการส่งชำระคืนเงินกู้หรือเงินลงทุนไปมอบให้คณะกรรมการกองทุน เพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณาขกเลิกหรือปรับลดเบี้ยปรับให้แก่ผู้กูรายหนึ่งรายได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุอันสมควรและด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการอื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงินไปใช้ในกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจขกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนโดยทันที ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อลงมติให้ผู้กู้ซึ่งนำเงินไปใช้ในกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในคำขอกู้เงินพ้นจากสมาชิกภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันขกเลิกสัญญา สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิกภาพห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกของกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนหมู่บ้านพบสุข มีหลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ดังนี้ จะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของผู้ที่นำเงินไปลงทุนทำอะไร อย่างไร ลักษณะของโครงการจะต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้ มีความเป็นไปได้ทางการตลาด มีความคุ้มค่าต่อการลงทุนและจะต้องพิจารณาให้ปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

7.1 รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544:221-234) ดังนี้

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผลเพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการและความจำเป็นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค อันจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- การที่ได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินต่อไปได้ เช่น

หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เงินทุน เวลา อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

โดยประเมินอัตรากำลัง เวลา งบประมาณ วิธีการ ภายในโครงการเท่านั้น รูปแบบคำถาม เช่น แผนงานที่กำหนดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะดำเนินการกับยุทธวิธีที่เลือกมาอย่างไร เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
- เพื่อรวบรวมสารนิเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
- เพื่อเป็นการสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบที่สำคัญของการประเมินกระบวนการมี 4 อย่างคือ

- 1) การจัดทำน้กประเมินกระบวนการเต็มเวลา

2) เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ

3) การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินโครงการและบุคลากรในโครงการ

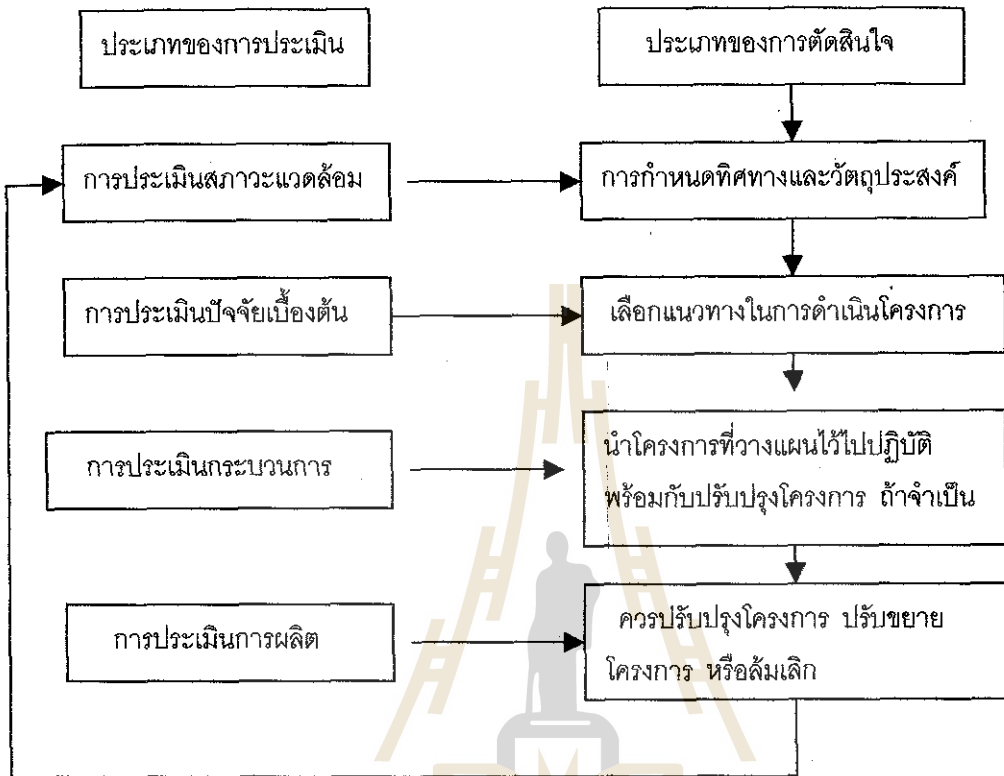
4) การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจ

การทำตามกระบวนการ จำเป็นต้องมีข้อมูลย้อนกลับโดยต่อเนื่องเกี่ยวกับว่าทำอะไรโครงการนั้นจะทำให้หน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด การประเมินกระบวนการให้ข้อมูลแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและบันทึกกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินการผลิต เพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้นแต่ยังมีความจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

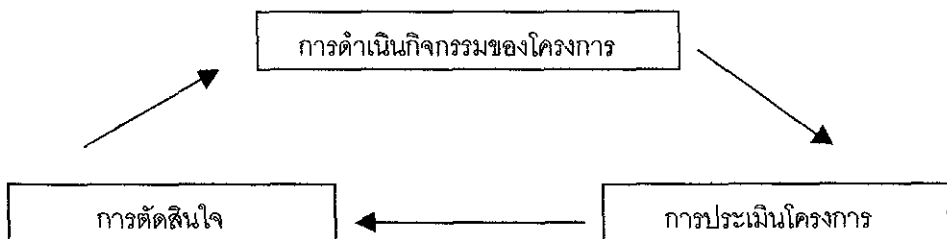

สรุปความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี
(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์)

7.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพพีของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐานคือ

ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม

สต๊าฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศเพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสต๊าฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงานและขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับปริญญาตรี และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 89 – 91)

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบชีพพีโมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกองทุนแล้วเสร็จเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิต ให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา รวมทั้งก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้ โดยเนื้อหาหลักสูตร จะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีระยะเวลาในการศึกษาจนจบหลักสูตรรวมทั้งสิ้น 10 เดือนและผู้จบหลักสูตรจะได้รับ “ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ” เป็นการเพิ่มศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหาร
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน

74,881 กองทุน

2. ให้บัณฑิต ได้ยกระดับการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหาร โครงการจำนวน

74,881 คน

3. มีรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุน รวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน

แผนการดำเนินการดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์โครงการและรับสมัครนักศึกษาเข้าศึกษาหลักสูตร ป.บัณฑิต จำนวน 74,881 คน เพื่อเข้ารับการฝึกอบรมและปฏิบัติงาน ระยะเวลา 10 เดือน

2. จัดทำหลักสูตร “การศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ” โดยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติร่วมกับบุคลากรจากกระทรวงศึกษาธิการ

3. จัดตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการดำเนินการในส่วนกลางและคณะกรรมการระดับจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและดำเนินงานให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

4. นักศึกษาผู้รับทุนต้องรายงานผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน การปฏิบัติงานทุกรายเดือน แก่อาจารย์นิเทศน์ที่รับผิดชอบแต่พื้นที่กองทุน และนักศึกษาผู้รับทุน ส่งรายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการของกองทุนหมู่บ้าน เสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเมื่อสิ้นสุดโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ : 1 ปี

9. หลักวิชาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2542 : 138 - 139) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม 2 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหาการวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการการติดตาม ประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้อง มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

(1) การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

(2) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมืองการบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกันโดยประชาชนสามารถตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจ ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่าหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ด้อยกว่า เป็นต้น

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวความคิดทางการแก้ปัญหา และความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง (2545 : 18 – 22) ได้ให้ความหมายของความเข้มแข็งของชุมชน ไว้ว่า ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีศักยภาพ มีความรัก ความสามัคคี คนในชุมชนใฝ่เรียนรู้มุ่งพัฒนาตนเองให้มีพลังความคิด พลังสติปัญญา เพื่อการพึ่งพาตนเองได้ในทุกด้าน รู้จักวางแผนจัดการทรัพยากร แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพมีสันติสุขคุณธรรมนำชีวิต

ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง

1) สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนที่จะแก้ไขปัญห และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

2) สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน

3) สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชนที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

4) มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด

5) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน

6) สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน

7) มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งพาตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

8) การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป

9) มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ในลักษณะการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม

นอกจากนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2541 : 14 - 17) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุมชนเข้มแข็ง 4 ประการคือ

1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทุกคนในชุมชนร่วมเรียนรู้ ชุมชนจะรู้ทันข่าวทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2) เป็นชุมชนที่รู้จักการจัดการ ด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการคือ

- วางแผน (Planning)
- จัดองค์กรการจัดการ (Organizing) เตรียมคน วัสดุ งบประมาณ
- ปฏิบัติตามแผน (Implementing)
- ประเมินผล (Evaluation)

3) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือ

- มีความผูกพันรักใคร่ต่อชุมชน
- รู้สึกเป็นเจ้าของ
- มีผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในปัจจุบันบุคคลและอนาคต
- ชุมชนมีชีวิตจิตใจ

4) เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ (Peacaful) คือ

- คนมีสันติสุข
- มีคุณธรรม
- มีคุณภาพ
- มีความสมดุลในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง
- มีพลังในการวางแผน

9.3 เครือข่ายองค์กรการเรียนรู้

เครือข่าย หมายถึง กลุ่มคนที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับทำกิจกรรมด้วยกัน ด้วยความสมัครใจ มีลักษณะเท่าเทียมกัน

เครือข่ายชุมชน หมายความว่า กลุ่มหรือองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลของหมู่บ้านหรือชุมชนหลายแห่งที่รวมตัวกันโดยสมัครใจ และร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองและท้องถิ่นโดยความสมัครใจ ทั้งที่เครือข่ายกลุ่มองค์กรประชาชนหรือคณะบุคคลภายในหมู่บ้านหรือชุมชน และเครือข่ายภายในหมู่บ้านหรือชุมชน อาทิ เครือข่ายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมอำเภอ กลุ่มและองค์กรประชาชนอื่น ๆ เป็นต้น

9.3.1 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

เพื่อปรับปรุงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกหรือความร่วมมือในการวิจัย ศึกษา ฝึกอบรม การตลาด หรือแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเกษตร รวมทั้งกำหนดนโยบายสาธารณะ

9.3.2 ประโยชน์ของเครือข่าย

1. ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ สื่อ มีการแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แกกัน
2. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการประสานงานในเครือข่าย ช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อนให้รวดเร็ว ก้าวหน้า ส่งผลต่อสังคมในวงกว้าง
3. เชื่อมโยงคนที่อยู่ระดับต่างกัน มีวิธีการทำงานและภูมิหลังต่างกันเข้าด้วยกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ทุกฝ่าย
4. ทำให้ทราบว่ามิบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานในเรื่องเดียวกันและเผชิญปัญหาเหมือนกัน
5. ทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนอง

9.3.3 ปัญหาของเครือข่าย

1. ขาดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน
2. มีช่องว่าง ความไม่เท่าเทียมกันของสมาชิก

3. ถูกครอบงำ (Dominate) หรือแทรกแซง (Interfere) จากกลุ่มผลประโยชน์นักการเมือง นักวิชาการ ผู้มีอิทธิพล

3. ขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากความไม่ชัดเจนการเปลี่ยนแปลงบุคคลในองค์กร

4. ถูกทำลาย ปั่นทอน เพื่อสลายพลังทางสังคม

(สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2545 : 12 - 13)

9.4 ประชาคม

ประชาคมเป็นการรวมตัวของสมาชิกในชุมชนเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนด้วยตนเอง เช่น การแก้ไขปัญหาของชุมชน การวางแผนพัฒนาชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์ หรือสนใจในเรื่องเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันตามสถานการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยไม่มีใครสั่ง สมาชิกที่มาร่วมกันมีส่วนร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงามของสังคม ทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยกัน มีความรัก ความเอื้ออาทร ผูกพันต่อกัน ด้วยความรู้สึกลำบากในความเป็นเจ้าของชุมชน

ชุมชนที่มีประชาคม จะทำให้สมาชิกของชุมชนได้เรียนรู้ ได้แสดงออกโดยการได้คิด ได้ทำ ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจด้วยเหตุผล และข้อตกลงของสมาชิกจากประชาคมสามารถนำไปปฏิบัติและเกิดผลดีต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน ฉะนั้นเมื่อมีปัญหาหรือสถานการณ์ใดในชุมชน ก็ใช้ประชาคมเป็นเวทีในการร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการและร่วมกันรับผิดชอบ (กระทรวงมหาดไทย, 2543 : 49)

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการ ความจำเป็นในปัจจุบันและสามารถรองรับความต้องการและ/หรือความจำเป็นในอนาคตได้ด้วย นอกจากนี้จะต้องครอบคลุมมาตรการ การรักษามรดกทางทรัพยากรปกป้องสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น การพัฒนาที่ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแท้จริงภายในระบบนิเวศน์วิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนินชีวิตต่อไป ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืนซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มุ่งรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการปรับตัว ยกกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ปรับประสิทธิภาพทางเทคนิคและเซาว์ปัญญา

9.6 ธุรกิจชุมชน

ธุรกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชนมีส่วนในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและ/หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้และการจัดการร่วมกัน เพื่อดำเนินการในกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้าและการ

บริการที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน อันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6.1 ลักษณะของธุรกิจชุมชน

1. เป็นธุรกิจขนาดเล็ก มีความคล่องตัวในการบริหาร ผู้บริหารหรือตัวแทนกลุ่มสามารถตัดสินใจในธุรกิจได้ทันทีและรวดเร็ว

2. รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก จะทำการจำหน่ายสินค้า บริการหรือผลิตสินค้าในปริมาณที่สามารถคุ้มทุนและได้กำไรเพื่อแบ่งให้แก่สมาชิกตามปกติโดยคำนึงถึงขนาดของตลาดที่มีอยู่เป็นสำคัญ จึงทำให้รายได้จากยอดขายไม่มากนัก แต่เพียงพอที่จะทำให้ธุรกิจดำเนินการอยู่ได้อย่างราบรื่น

3. ต้นทุนในการดำเนินการต่ำ ธุรกิจชุมชนนั้นดำเนินงานโดยเน้นให้คนมีงานทำ แต่ในสภาพการทำงานที่เป็นมิตร และมีความสุขจึงไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าจ้างมาก

4. การติดต่อและให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิด ธุรกิจชุมชนดำเนินงานโดยสมาชิกในชุมชน ทำให้การติดต่อสื่อสารกับลูกค้าเป็นไปในลักษณะเป็นกันเอง และการเป็นเพื่อนบ้านช่วยให้ทราบความต้องการของลูกค้าโดยตรง สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าได้ทันที

5. การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย โดยคณะบุคคลที่ไม่ใช่เครือญาติมีวัตถุประสงค์ที่จะทำธุรกิจร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มและชุมชน การที่บุคคลจำนวนหนึ่งสนใจทำธุรกิจร่วมกัน มีผลทำให้เงินทุนไม่เป็นอุปสรรคเพราะใช้เงินลงทุนไม่มาก ทุกคนเป็นเจ้าของ สมาชิกไม่ผูกขาดแต่เพียงผู้เดียว แต่อาจมีตัวแทนของกลุ่มที่ได้รับเลือกให้ทำหน้าที่บริหารจัดการ

9.6.2 ประเภทของธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจการผลิต หมายถึง การผลิตสินค้าโดยการนำเอาวัสดุหรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เป็นสินค้าใหม่ มีรูปแบบใหม่ ธุรกิจชุมชนที่ดำเนินการทางด้านการผลิตจะทำการผลิตในครัวเรือน ซึ่งอาศัยวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องจักสาน ทอผ้า เป็นต้น

2. ธุรกิจค้าปลีก หมายถึง กิจการที่ทำการขายสินค้าให้ถึงมือผู้บริโภค ณ จุดที่ทำการขายสินค้าที่นิยมจำหน่ายให้กับผู้บริโภค ได้แก่ สินค้าอุปโภค สินค้าบริโภคทุกชนิด

3. ธุรกิจค้าส่ง หมายถึง กิจการที่ดำเนินการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตเป็นจำนวนครั้งละมาก ๆ และนำสินค้านั้นมาขายต่อให้กับพ่อค้าปลีกหลาย ๆ รายต่อไป

4. ธุรกิจบริการ หมายถึง การรวมกลุ่มของสมาชิก เพื่อประกอบธุรกิจบริการ ได้แก่ สินค้าที่สร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ เช่น บริการนวดแผนไทยและอบสมุนไพร บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งในทางวัฒนธรรม เป็นต้น (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 13 - 14)

9.7 ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

การทำบัญชีและรายงาน

มีการจัดทำบัญชีและรายงานแยกออกเป็น 2 ชุด ตามกิจกรรมของกองทุนคือ กิจกรรมกองทุนหนึ่งล้านบาท และกิจกรรมเงินออมของสมาชิกกองทุน ทุกครั้งที่มีการรับ จ่ายเงิน ให้บันทึกบัญชีควบคุมให้ถูกต้อง ครบถ้วนเพื่อประโยชน์ดังนี้

- 1) เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่รับผิดชอบบริหารจัดการเงินกองทุน ใช้ควบคุมการรับ-จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
- 2) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินประจำเดือน และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องให้สมาชิกและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติใช้ในการดำเนินผลการดำเนินงาน
- 3) เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุน ส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบ พร้อมกับประกาศเปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกทราบ (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2545 : 19)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการก็คือการออกแบบการประเมินโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการประเมินโครงการ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพบสุข ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ครั้งนี้จึงมีวิธีการดำเนินการประเมินโครงการดังนี้

1. วิธีประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

รายละเอียดที่จะนำเสนอ มีดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

รูปแบบการประเมินที่ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษาหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นการประเมินเชิงระบบที่ตรงกับซีพีพีโมเดล (CIPP Model) (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 89-91) ระบุว่าประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1.1 การประเมินสภาวะแวดล้อม (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการพัฒนาที่ผ่านมา ความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องประเมินโครงการ

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธีคือ

1. Contingency Mode

2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอก เพื่อให้เกิดข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาโดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้าง ๆ เช่น การประเมินค่านิยมของกองทุน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เป็นต้น การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป

Congruence Mode เป็นการประเมินโครงการโดยเปรียบเทียบการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (I : Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแล เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร เช่น นโยบายของรัฐบาล ระเบียบและแนวทางปฏิบัติ การประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการ เงินกองทุนหนึ่งล้านบาท และบัณฑิตกองทุน เป็นต้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบคือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแล เช่น การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การทำรายงานและการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน เป็นต้น เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง

1.4 การประเมินผลผลิต (P : Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลแต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนดกองทุนสะสม การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน การเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร การประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรในหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรีใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 640 ครัวเรือน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

2.2.1 วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการของความน่าจะเป็นที่สมาชิกทุกหน่วยของประชากรมีโอกาสถูกสุ่มเท่า ๆ กัน (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 80) ในที่นี้ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแบบบังเอิญ

2.2.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในหมู่บ้านพบสุข จำนวน 192 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร คือ สิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาเพื่อหาคำตอบนั้น อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้

ตัวชี้วัด คือ ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา จะบรรลุผลตามเกณฑ์นั้น จะมีสภาพหรือคุณลักษณะที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมอย่างไรซึ่งในตัวชี้วัดจะมีทั้งส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้ตัวแปรและตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยระบบ ดังนี้

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด ดังนี้

1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

ก. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การทำมาหากินของประชากร ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความยากจนของประเทศ
2. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
3. ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ
4. สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

5. ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

6. บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท หรือบางคนเรียกว่า ความล่มสลายของท้องถิ่นในชนบท

7. ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน การทำมาหากินของชาวบ้านในหมู่บ้าน ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. เศรษฐกิจและสังคมของทั้งหมู่บ้าน
3. วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน
4. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติของหมู่บ้าน
5. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
2. เงินกองทุน 1 ล้านบาท
3. คณะกรรมการกองทุน
4. การประชาสัมพันธ์
5. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน
6. การเตรียมความพร้อม : สร้างความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุน
7. คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง

3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. การจัดทำระเบียบกองทุน
2. การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน
3. ระบบบัญชีกองทุน
4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - การรับสมัครสมาชิกกองทุน
 - การหมดหรือพ้นสภาพสมาชิกกองทุน
 - ประเภทของสมาชิกกองทุน
 - การทำทะเบียนสมาชิกกองทุน
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการขอกู้เงินของกองทุนหมู่บ้าน
 - ขั้นตอนการขอกู้

- การคัดเลือกผู้ขอกู้
 - การโอนเงินผู้ขอกู้
 - การรับชำระหนี้สิน
6. การส่งเสริมการใช้เงินกู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การช่วยเหลือตลาด
 7. การตรวจสอบการใช้เงินกู้
 8. การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
 9. การจัดสรรผลประโยชน์
 10. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยบัณฑิตกองทุน
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้
- ก. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 1. จำนวนผู้ขอกู้
 2. ยอดเงินให้กู้
 3. จำนวนสมาชิกกองทุน
 4. จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
 5. ยอดชำระที่มีการชำระคืน
 - ข. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 1. จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
 2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
 3. การขยายกิจการของผู้กู้
 4. การเกิดกิจกรรมใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น
 - ค. ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 1. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน
 2. เกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 3. เกิดการเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง
 4. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน
2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด ดังนี้
- 1) ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ระดับดังนี้
 - ก. บริบทระดับประเทศ เป็นชนิดเดียวกันกับตัวแปรของหน่วยระบบ A

การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ข. บริบทระดับท้องถิ่น เป็นชนิดเดียวกันกับตัวแปรของหน่วยระบบ A

การบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ค. ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
 2. ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
 3. หนี้สินของครอบครัว
 4. อาชีพหลักของผู้ขอู้
 5. รายได้ของครอบครัว
 6. ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
 7. สมาชิกในครอบครัว
 8. สภาพการเป็นอยู่
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
1. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 2. จำนวนเงินลงทุนที่นอกเหนือจากเงินกู้
 3. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ
 4. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 6. จำนวนแรงงาน
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
1. การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 2. การหาตลาดที่ดี
 3. การหาวัตถุดิบที่ดี
 4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
 5. การใช้จ่ายเงินกู้
 6. การหาความรู้เพิ่มเติม
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ด้านดังนี้
- ก. ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
1. รายได้เป็นเงิน
 2. ผู้ขอู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

ข. ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

1. ผู้ขอู้ได้ขยายกิจการ
2. ผู้ขอู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง

ค. ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

1. ผู้ขอู้มีการพึ่งพาตนเอง
2. ผู้ขอู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
3. การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งพาผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ขอู้แต่ละรายต้องส่งคืนเงินกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้นเงินที่ผู้ขอู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้าน ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A จะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ขอู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ขอู้ชำระคืนก็จะส่งไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ขอู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบผลสำเร็จ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้นการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จึงมีเครื่องมือที่นำมาใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตโดยตรง (Direct Observation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง แล้วทำการจดบันทึกไว้ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทท้องถิ่นของหมู่บ้านพบสุข ทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลเรื่องดังกล่าว ต้องใช้เครื่องมืออย่างอื่นร่วมด้วย ดังจะกล่าวในข้อต่อไป

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามแบบ บร.1 – บร.12 (รายละเอียดเกี่ยวกับแบบ บร.1 – บร.12 ศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก)

3. การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมรับฟังและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม เช่น การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้ให้ผู้ขอกู้รายใดเกินกว่า 20,000 บาท คณะกรรมการต้องทำการจัดประชุมสมาชิก เพื่อให้สมาชิกวินิจฉัยชี้ขาดร่วมกัน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนของการเก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด คือ การวิเคราะห์จุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้วกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของข้อมูลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง

2. กำหนดแหล่งข้อมูล คือ การกำหนดขอบเขตของข้อมูลที่จะมีข้อมูลที่ต้องการอย่างครบถ้วน และสอดคล้องกับความต้องการ โดยพิจารณาแหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูลว่าอยู่ที่ไหน

3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ การเลือกสมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ประชากรในหมู่บ้านพบสุข จำนวน 192 ครัวเรือน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน

4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีหลากหลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุมชาวบ้าน ให้เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บข้อมูลในสถานที่จริงซึ่งมีการวางแผนและเตรียมการวิธีดำเนินการเพื่อที่จะได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วน

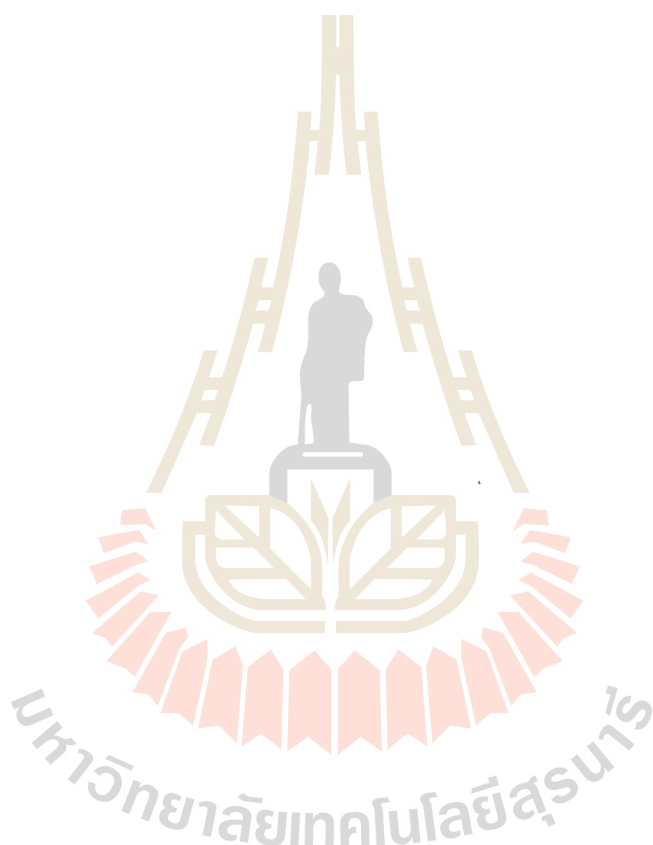
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์

ตามแบบรายงานต่าง ๆ (บร.1 – บร.12) ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินโครงการ ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ยกเว้นแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (บร.2) ที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงเป็นการวิเคราะห์ทั้ง 2 แบบดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความเขียนบรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็น

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี (CIPP Model) และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์
รายละเอียดที่จะนำเสนอ มีดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

ในการประเมินบริบทชุมชนนี้ได้แบ่งผลการประเมินออกเป็น 2 ระดับ

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจมาโดยตลอด ซึ่งถือเป็นวิกฤตที่ร้ายแรงของคนในชาติ และยากต่อการแก้ไข เพราะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนและยากต่อการแก้ไข เมื่อไม่เข้าใจก็แก้ไขไม่ได้ ยิ่งปล่อยไว้ก็ยิ่งมีแต่จะเพิ่มพูนไปเรื่อย ๆ และวิกฤตจนถึงจุดแตกหักท้ายที่สุดคือเกิดความรุนแรงขึ้นในสังคม เช่น ปัญหาเรื่องความยากจนของประชาชนในท้องถิ่น

ปัจจุบันรัฐบาลได้เข้าใจปัญหาและมีแนวทางแก้ไข ได้แก่ การเสริมฐานล่างของชุมชนให้เข้มแข็ง คือ มองไปที่หน่วยที่เล็กที่สุด นั่นก็คือหมู่บ้านทั้งหมด 70,000 กว่าหมู่บ้าน ใน 7,000 กว่าตำบลของประเทศไทย ถ้าหมู่บ้านเข้มแข็ง ทุก ๆ ฐานของสังคมก็เข้มแข็งตามไปด้วย

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ผู้ประกอบการในประเทศไทยที่อยู่ในภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs กำลังเผชิญกับปัญหาขายสินค้าไม่ได้ ไปงานแสดงสินค้าที่ไหน ก็มีแต่คนเดินดูไม่มีคนซื้อของ แต่ในปัจจุบันมีองค์กรที่คอยให้ความช่วยเหลือกับธุรกิจประเภทนี้ เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ได้เป็นแกนนำหลักในการเปิดศูนย์สินค้า

ไทยเอสเอ็มอีขึ้น เพื่อหาทางออกเกี่ยวกับปัญหาทางการตลาดของกิจการเอสเอ็มอี โดยมีการพัฒนาธุรกิจ คอยให้คำแนะนำทั้งด้านก่อนวางสินค้าจำหน่าย คำแนะนำเรื่องรูปแบบบรรจุภัณฑ์ และกำลังการผลิต รวมตลอดถึงการพัฒนาเข้าสู่ระบบออนไลน์

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะการขาดดุลการค้ามาโดยตลอด แต่ภายหลังรัฐบาลได้เข้าไปแก้ปัญหาทุกภาคเศรษฐกิจ โดยใช้นโยบายขาดดุลงบประมาณ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จึงปรับประมาณการเศรษฐกิจไทยให้สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก แนวทางและมาตรการต่าง ๆ ของรัฐบาลเดินมาถูกทาง ไม่ว่าจะเป็นการกระตุ้นอสังหาริมทรัพย์ การท่องเที่ยวที่มีธุรกิจต่อเนื่องเชื่อมโยงมากมาย หลังจากที่เคยใช้เวลาในการดูแลเศรษฐกิจทั้งการเงิน การคลัง การท่องเที่ยว แต่ในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับภาคการส่งออกมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมานักลงทุนต่างประเทศเคลื่อนย้ายทุนมาไทยมาก แต่ภาคการส่งออกไม่ได้รับการแก้ไข ทำให้การส่งออกยังหดตัว ทั้งที่สินค้าไทยมีความหลากหลาย ขณะนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแล้วปริมาณการส่งออกไทยเริ่มขยายตัว และจะปรับตัวดีขึ้นอีก เมื่อสหรัฐญี่ปุ่น และตลาดเอเชียฟื้นตัว

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

สภาพแวดล้อมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแล้ว เนื่องจากรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ใช้นโยบายการจัดระเบียบสังคม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษา การแพทย์และสาธารณสุข การคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องขนานรับนโยบายดังกล่าว เพื่อใช้ป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและแนวทางดำเนินชีวิตของคนในสังคม เพื่อสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีขึ้น รวมทั้งการจัดการด้วยการแบ่งบทบาทหน้าที่ให้ทุกหน่วยย่อยหรือส่วนต่าง ๆ ในสังคมเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและดำเนินการด้วยตนเอง

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ปัญหาหนี้สินเป็นปัญหาพื้นฐานของประชาชนในประเทศไทย โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเกษตรกร ซึ่งก่อให้เกิดภาวะความเดือดร้อน และเรื้อรังยากต่อการแก้ไขมาโดยตลอด เมื่อถึงจุดอึดอัดกลุ่มเกษตรกรไทยจึงได้ระดมสมาชิกหลายแสนคนร่วมชุมนุมเรียกร้องเพื่อให้รัฐบาลแก้ไขปัญหา เมื่อรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหา จึงเกิดกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรขึ้น ที่มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาชีวิต และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกร

หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและแก้ปัญหซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่า ความล้มสลายของท้องถิ่นชนบท

ความอ่อนแอหรือความล้มสลายในท้องถิ่นชนบทเป็นปัญหาเรื้อรังที่เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมไทย ถ้ามองโดยภาพรวมปัจจัยที่ก่อให้เกิดขึ้นและมีความสำคัญอย่างมากที่จะได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน คือ ปัญหาความยากจนของประชาชนในท้องถิ่นชนบท จากจุดนี้ทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย เช่น ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานของประชาชนวัยทำงานอพยพเข้าสู่เมืองหลวง เพื่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อคนเหล่านั้นเข้าสู่เมืองหลวงและได้รับผลตอบแทนอย่างที่ตั้งใจไว้ จึงลืมที่จะมองเห็นถึงความสำคัญของท้องถิ่น ปล่อยให้ท้องถิ่นอยู่ในความดูแลของประชากรวัยชรา และเด็กเป็นส่วนใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้ท้องถิ่นจะพัฒนาไปได้อย่างไร กลับจะมีแต่ปัญหาเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ที่มองเห็นอย่างชัดเจน คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เพราะขาดกำลังของคนหนุ่มสาวที่จะช่วยพัฒนา ร่วมคิดร่วมทำให้ท้องถิ่นเจริญขึ้น

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าต่างประเทศ

พฤติกรรมของคนเมืองในการใช้สินค้าต่างประเทศ โดยเฉพาะการใช้ยี่ห้อเป็นตัวตัดสินใจและการนำเอาวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้กำลังเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในสังคมไทย เหล่านี้ถือเป็นค่านิยมผิด ๆ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ คนไทยโดยเฉพาะคนเมืองไม่ให้ความสำคัญกับสินค้าไทยทั้งที่สินค้าไทยมีคุณภาพเทียบได้กับสินค้าต่างประเทศและราคายังถูกกว่า ผู้ผลิตสินค้าไทยพยายามสร้างความน่าเชื่อถือ ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ได้รับการตอบสนองคืน เมื่อเป็นเช่นนี้สินค้าไทยจะผลิตให้ใครใช้ ผู้ผลิตไทยก็มีแต่จะล้มเลิกกิจการ และอาจส่งผลกระทบต่อไปยังเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านพบสุข

หมู่บ้านพบสุข เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.2505 หรือประมาณ 40 ปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐาน ได้แก่ นายจรัส โกมุทกลาง (อดีตนายอำเภอโนนสูง) นายสุทัศน์ นัดพบสุข (อดีตกำนันตำบลปรุใหญ่) นายเผือก จอมเกาะ นายทองพูน โพธิ์งาม ตระกูลสร้อยมาลา และตระกูลนามใหม่ โดยทั้งหมดนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อพยพมาจากบ้านใหม่ ตำบลบ้านใหม่ และบ้านคนชุม ตำบลปรุใหญ่

การตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ต้องการที่ดินทำกินเป็นของตนเอง จึงเข้ามาบุกเบิกป่าเสื่อมโทรมเพื่อทำไร่มันสำปะหลังและทำสวน ตลอดจนสร้างที่อยู่อาศัยอย่างถาวรและในที่สุดก็

ครอบครองกรรมสิทธิ์อย่างถูกต้อง หลังจากคนกลุ่มแรกอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานได้ไม่นานนักก็เริ่มมีผู้คนอพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีจำนวนประชากรมากพอ จึงขึ้นทะเบียนขอจัดตั้งเป็นหมู่บ้าน โดยขึ้นกับตำบลปรุใหญ่ ส่วนชื่อหมู่บ้านได้มาจากการจัดเวทีประชาคม และเกิดการแสดงความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าว จนในที่สุดก็มาลงความเห็นกันที่ชื่อหมู่บ้านพบสุข

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

เนื่องจากพื้นที่เดิมส่วนใหญ่เป็นสภาพป่าเสื่อมโทรม จึงมีผู้คนอพยพเข้ามา หลังจากนั้นพื้นที่ป่าได้กลายเป็นที่ดินทำกิน โดยเฉพาะไร่มันสำปะหลัง และบางส่วนเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย แต่ในเบื้องต้นความเจริญยังมีไม่มากนัก เนื่องจากในขณะนั้นหน่วยงานของรัฐยังเข้ามาดูแลไม่ทั่วถึง ผู้คนที่อพยพเข้ามาเริ่มแรกต้องใช้วิถีชีวิตที่เรียกได้ว่า มีอะไรก็ใช้ไปอย่างนั้น เพราะไม่มีทั้งไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ในที่สุดเมื่อหน่วยงานของรัฐเข้ามาถึงความเจริญในด้านต่าง ๆ ก็ตามเข้ามาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีกลุ่มคนอพยพเข้ามาอยู่ในพื้นที่มากขึ้น ทำให้หมู่บ้านพบสุขเป็นหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในตำบลปรุใหญ่ สภาพป่าดั้งเดิมจึงไม่เหลือให้เห็น และจากที่กล่าวในเบื้องต้นว่าบุคคลกลุ่มแรกอพยพมาเพื่อทำไร่มันสำปะหลังนั้น ปัจจุบันปี 2545 นี้ไร่มันสำปะหลังได้หมดไปแล้ว พื้นที่เต็มไปด้วยบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของประชาชน

ประชากรในสภาพปัจจุบัน หมู่บ้านพบสุขมีครัวเรือน 640 ครอบครั มีบ้าน 445 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 2,001 คน แบ่งเป็นชาย 951 คน หญิง 1,050 คน

ตารางที่ 1 แสดงช่วงวัยประชากรในหมู่บ้านพบสุข

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน - 3 ปีเต็ม	137	6.85
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	155	7.75
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	177	8.85
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	128	6.40
14 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	171	8.55
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	1,057	52.80
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	81	4.05
60 ปี 1 วันขึ้นไป	95	4.75

ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีฐานะยากจน ไม่มีอุปการะมีจำนวน 22 คน ปัจจุบันที่ได้รับการสงเคราะห์จากรัฐ มีจำนวน 12 คน

ทำเลที่ตั้ง บ้านพบสุข ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่บ้านการเคหะ เทศบาลเมืองนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่บ้านแสนสุข หมู่ที่ 7 ตำบลปรุใหญ่
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านวิโรจน์พัฒนา หมู่ที่ 4 ตำบลปรุใหญ่
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่บ้านมาบเอื้อง ตำบลสุรนารี

สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน ก่อนที่จะตั้งเป็นหมู่บ้านพบสุข เดิมมีลักษณะเป็นป่าเสื่อมโทรม โดยเฉพาะเป็นป่าต้นเต็งและต้นรัง มีต้นไม้ใหญ่อยู่อย่างประปราย แต่จะมีรวมอยู่มากในเขตพื้นที่ป่าสงวนสวนรุกขชาติปรุใหญ่ และเขตอ่างเก็บน้ำเอื้องพล ในปัจจุบันพื้นที่ป่าหมู่บ้านพบสุขเหลือน้อยเต็มที เพราะผู้มีการมสิทธิ์ถือครองพื้นที่เหล่านั้นได้แปรสภาพป่าไปเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และเนื่องจากบ้านพบสุขมีอาณาเขตกว้างขวาง จึงได้มีการแบ่งพื้นที่ทางด้านทิศใต้บางส่วนแยกเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันคือ หมู่ที่ 7 บ้านแสนสุข ที่ได้เขตพื้นที่ครอบคลุมป่าสงวนสวนรุกขชาติปรุใหญ่ และอ่างเก็บน้ำเอื้องพลไปด้วย อันเป็นเหตุให้พื้นที่ป่าที่อุดมสมบูรณ์ของบ้านพบสุขไม่มีแล้ว

สภาพที่ดินของบ้านพบสุข เนื้อดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วน น้ำสามารถซึมผ่านได้ดี เหมาะแก่การเพาะปลูก ถึงแม้จะมีพื้นที่อานวยให้กับการทำการเกษตร แต่พื้นที่บ้านเรือนส่วนใหญ่เต็มไปด้วยบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของประชาชน ไม่มีพื้นที่เกษตรกรรม เนื่องจากชาวบ้านพบสุขประกอบอาชีพอย่างอื่น โดยเฉพาะอาชีพรับราชการ และรับจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่

แหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้านพบสุข ได้แก่ อ่างเอื้องพล ซึ่งปัจจุบันขึ้นอยู่กับหมู่ที่ 7 บ้านแสนสุขตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น นอกจากนี้จะเป็นบ่อน้ำบาดาลที่บ้านได้ขุดเจาะไว้ใช้เอง และน้ำประปาพื้นที่บางส่วน

ระบบสาธารณสุขปโภค เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับประชาชนในชีวิตประจำวัน ประกอบไปด้วย

น้ำประปาเริ่มเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของชาวบ้านพบสุข ตั้งแต่ปี พ.ศ.2534 จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ในปัจจุบันก็ยังครอบคลุมไม่ทั่วทุกพื้นที่ในหมู่บ้าน เนื่องจากพื้นที่บ้านพบสุขมีอาณาเขตกว้างขวาง และจากการสอบถามประชาชนในหมู่บ้านบางส่วนที่ยังไม่มีน้ำประปาใช้เกี่ยวกับเรื่องนี้ส่วนใหญ่จะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าอยากได้น้ำประปา เพราะน้ำประปาถือเป็นระบบสาธารณสุขปโภคที่มีความสำคัญยิ่ง

ไฟฟ้าเริ่มเข้ามาสู่หมู่บ้านพบสุข เมื่อปี พ.ศ.2532 โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น จากเดิมที่เคยต้องจุดตะเกียงเพื่อให้แสงสว่างมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านปี พ.ศ.2505 รวมเป็นระยะเวลา 27 ปี ที่ชาวบ้านพบสุขไม่มีไฟฟ้าใช้ แต่กระนั้นแรกเริ่มที่มีไฟฟ้าเข้ามาบางบ้านก็ยังไม่ได้ใช้ไฟฟ้า เนื่องจากไม่มีเงินค่าติดตั้งเชื่อมโยงสายเข้าสู่บ้านตนเอง มาถึงสภาพปัจจุบันชาวบ้านหมู่บ้านพบสุข มีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือนแล้ว

ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีลักษณะเป็นดินธรรมดา การคมนาคมไม่สะดวกโดยเฉพาะในฤดูฝน เริ่มเป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ.2532 ถึงแม้จะเป็นถนนลูกรังแล้วแต่เมื่อถึงฤดูฝนสภาพถนนก็ไม่แตกต่างจากถนนดินธรรมดาเท่าไรนัก ยังคงสภาพเป็นหลุมเป็นบ่อมีน้ำขังอยู่ตลอดมาจนถึงปี พ.ศ.2541 จึงเริ่มมีถนนคอนกรีตเข้ามาในหมู่บ้าน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลปรุใหญ่ และหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันชาวบ้านมีถนนคอนกรีตใช้ในการคมนาคมเกือบครบทุกเส้นทางแล้ว ส่วนเส้นทางที่ยังไม่เป็นถนนคอนกรีตเนื่องมาจากเส้นทางสายนั้นชาวบ้านใช้เป็นเส้นทางคมนาคมน้อยมาก

โทรศัพท์ ถือเป็นระบบสาธารณูปโภคที่เข้ามาส่วนสำคัญยิ่งในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน หมู่บ้านพบสุขมีโทรศัพท์บ้านใช้ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน โทรศัพท์สาธารณะมีไม่เพียงพอ แต่สิ่งที่ขาดไปเหล่านี้ก็ไม่ได้มีผลกระทบเท่าไรนัก เนื่องจากปัจจุบันมีโทรศัพท์มือถือเข้ามาครองตลาดเป็นที่นิยมของคนส่วนมาก สิ่งที่ขาดไปจึงดูเหมือนไม่ขาดเพราะมีนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนอยู่เสมอ

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจ

ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านพบสุข ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง อันเนื่องมาจากประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพรับราชการสูงถึง 60% ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด รายได้เฉลี่ยของประชาชนต่อปีในแต่ละครอบครัว มีดังนี้ 30,001 – 50,000 บาท มีจำนวน 256 ครอบครัว และจำนวน 50,001 – 100,000 บาท มีจำนวน 384 ครอบครัว ปัจจุบันพื้นที่หมู่ที่ 5 มีร้านค้าทั้งหมด 26 ร้าน, มีโรงสี 1 โรง มีการจ้างงาน 28 คน, มีปั้มน้ำมัน 2 แห่ง ส่วนของผลผลิตอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ แบ่งเป็น การเลี้ยงไก่ จำนวน 12 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 9,000 บาทต่อปี, เลี้ยงจิ้งหรีด จำนวน 2 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 24,000 บาทต่อปี, เลี้ยงกบและปลา จำนวน 3 ครอบครัว ได้ผลผลิตทั้งหมู่บ้านประมาณ 28,800 บาทต่อปี นอกจากนี้แล้วยังมีการผลิตสินค้าในหมู่บ้านเพื่อจำหน่าย ได้แก่ การผลิตขนม จำนวน 5 ครอบครัว มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 18,000 บาท, การผลิตน้ำพริก จำนวน 7 ครอบครัว มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 36,000 บาท และการตัดเย็บเสื้อผ้า จำนวน 3 ครอบครัว มีรายได้เข้าหมู่บ้านประมาณปีละ 14,400 บาท

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

ระบบสังคมวัฒนธรรมของหมู่บ้านพบสุข โดยทั่วไปชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายไม่แตกต่างจากสมัยก่อนมากนัก ดำเนินชีวิตไปตามหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ ในด้านความสัมพันธ์ชาวบ้านจะอยู่กันแบบเครือญาติ กล่าวคือ ชาวบ้านจะมีความผูกพันกัน ดูแลซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยกันได้ และมีความสามัคคีกันในระดับหนึ่ง ส่วนของผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านพบสุขให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสอย่างมาก เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ถือเป็นผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเมืองการปกครอง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมด้านอื่น ๆ ที่พึงเกิดขึ้นได้ในหมู่บ้าน

ในส่วนของวัดและขนบธรรมเนียมประเพณี พื้นที่บ้านพบสุขมีวัด 1 แห่ง คือวัดคลองส่งน้ำ ปัจจุบันมี พระ จำนวน 8 รูป เณร 2 รูป และเด็กวัด 1 คน วัดคลองส่งน้ำถือเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของชาวบ้านพบสุข ในส่วนของขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไม่ได้แตกต่างจากพื้นที่อื่นเท่าไรนัก เริ่มตั้งแต่ต้นปีประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ชาวบ้านนิยมไปทำบุญตักบาตรที่วัด วันสำคัญอื่นๆ ทางศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา-ออกพรรษา ก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ส่วนเทศกาลรื่นเริงสนุกสนานอื่น ๆ เช่น วันสงกรานต์ ชาวบ้านก็มิได้สนุกสนานแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ลืมที่จะทำตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม อันได้แก่ การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ส่วนวันพระหรือวันสำคัญอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวถึง ชาวบ้านก็นิยมทำตามขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีมาแล้วแต่ดั้งเดิม

ในด้านการศึกษา หมู่บ้านพบสุขไม่มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ แต่นั่นก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญต่อประชากรวัยศึกษาเล่าเรียน เพราะพื้นที่หมู่บ้านพบสุข ตำบลปรุใหญ่ ไม่ได้อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอเมืองมากนัก การคมนาคมสะดวก มีรถโดยสารประจำทางวิ่งผ่านหลายสาย และภายใต้เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีโรงเรียนให้เลือกศึกษาเล่าเรียนมากมายทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทำให้เยาวชนสามารถเลือกศึกษาเล่าเรียนได้อย่างเต็มที่ ส่วนประชากรที่พ้นวัยศึกษาเล่าเรียนไปแล้ว โดยเฉลี่ยมีเปอร์เซ็นต์การอ่านออกเขียนได้สูง และมีความรู้พอสมควร

ทางด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉลี่ยประชากรหมู่บ้านพบสุข มีสุขภาพดีถ้วนหน้า บางรายเป็นโรคประจำตัวแต่ก็ได้รักษาอย่างดี หรือมิได้เป็นโรคที่สังคมรังเกียจ เนื่องจากปัจจุบันมีนโยบายของรัฐบาลเข้ามาดูแลอย่างทั่วถึง อันได้แก่ โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ชาวบ้านชอบและยินดีมากที่มีโครงการนี้เกิดขึ้น ชาวบ้านผู้ขาดโอกาสทางการเงินจะใช้ประโยชน์จากโครงการนี้อย่างเต็มที่ เพื่อยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว สร้างงาน สร้างอาชีพ บางรายคิดว่ากู้เงินจากกองทุนมาเพื่อเสริมสร้างกิจการที่มีอยู่แล้ว จากเมื่อก่อนที่เป็นกิจการเล็ก ๆ ยังไม่ครบวงจร เนื่องจากขาดทุนในเริ่มแรก แต่ปัจจุบันเมื่อโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเกิดขึ้นมา กิจการของเขาเหล่านั้นสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ อาทิเช่น กิจการซัก-รีด, ถ่ายเอกสาร และอู่ซ่อมรถขนาดเล็ก เป็นต้น

2) เงิน 1 ล้านบาท แบ่งเป็นการกู้เพื่อการเกษตร 100,000 บาท, กู้เพื่อการลงทุน 300,000 บาท, กู้เพื่อการค้าขาย 200,000 บาท, กู้เพื่อเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน 200,000 บาท และอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร 200,000 บาท การกู้ยืม สมาชิกสามารถยื่นขอกู้เงินต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจกรรม การพัฒนาอาชีพ, การสร้างงาน, การสร้างหรือเพิ่มรายได้, ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ปัจจุบันมีการกู้ยืมทั้งหมด 83 ราย เป็นเงิน 1,165,000 บาท เป็นการกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ 78 ราย เป็นเงิน 1,095,000 บาท, สร้างงาน 1 กลุ่ม (สมาชิก 50 คน) เป็นเงิน 50,000 บาท, กู้ฉุกเฉิน 4 ราย เป็นเงิน 20,000 บาท ปัจจุบันเงินกองทุน 1 ล้านบาท คงเหลือ 233,266.45 บาท

3) คณะกรรมการกองทุน มาจากการเลือกของประชาชนในหมู่บ้าน โดยการจัดเวทีชาวบ้าน ประกอบด้วย ประธานกรรมการกองทุน รองประธานกรรมการกองทุน เลขานุการ ทรัพย์ณิก ผู้ตรวจสอบภายใน และประชาสัมพันธ์ จากระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพบสุขได้มีการแบ่งโครงสร้างองค์กรกันอย่างชัดเจนก็จริง แต่ยังพบว่าการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและการแบ่งหน้าที่การทำงานยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร แต่นั่นก็เป็นปัญหาเพียงเล็กน้อย ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่จะขัดขวางการบริหารงานกองทุนของหมู่บ้านพบสุขให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายได้

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เป็นเงินที่ได้จากผู้กู้นำเงินไปลงทุนทำกิจการ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ พัฒนาอาชีพ แล้วเกิดผลตอบแทนขึ้นมา ความสามารถในการชำระคืนเงินกู้แต่ละรายจึงสม่ำเสมอ และเงินที่ได้จากการชำระคืนเงินกู้ จะนำไปจัดสรรให้กับสมาชิกผู้ขอกู้รายอื่น ๆ อีกต่อ

ไป การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยของผู้กู้บางราย ในบางเดือนก็มีล่าช้าบ้าง แต่ทางคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านก็อ้อมล่วยให้บ้าง จึงไม่ได้เป็นปัญหา

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้เงินของกองทุน พิจารณาจากผู้ขอผู้ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและเป็นบุคคลที่มีความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพ และชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้ต้องจัดทำคำขอกู้ยื่นเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนและมีเอกสารประกอบถูกต้องครบถ้วน การกู้เงินเป็นไปเพื่อการพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างและ/หรือเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และโครงการที่ขอกู้จะต้องเป็นโครงการที่สามารถทำได้จริง มีความเป็นไปได้ทางการตลาด และเห็นผลได้ชัดเจนว่ามีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน มีขั้นตอนการดำเนินงานเป็นระบบ และไม่พบปัญหามากนัก แต่จะมีบ้างในบางเดือนเนื่องจากผู้กู้เงินจากกองทุนส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยในแต่ละเดือนช้ากว่ากำหนด ทำให้การทำบัญชีในบางเดือนล่าช้า แต่นั่นก็ไม่ใช่ปัญหาสำคัญอะไรเมื่อผู้กู้ส่งกันครบในแต่ละเดือนก็สามารถปิดบัญชีได้

3) การรับชำระหนี้ คณะกรรมการกองทุนจะมีแบบคำร้องขอการชำระคืนเงินกู้ โดยให้ผู้กู้กรอรายละเอียดแล้วนำมาให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพร้อมกับจำนวนเงินชำระคืนรายเดือนเช่นรับเพื่อเป็นหลักฐานในการชำระคืน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการชำระคืนเงินกู้ที่กระทำอย่างรอบคอบ เกิดผลดีทั้งสองฝ่าย ทั้งคณะกรรมการและตัวผู้กู้ด้วย

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง จากโครงการกองทุนหมู่บ้านพบสุข ปัจจุบันมีผู้กู้จำนวนทั้งสิ้น 83 ราย ยอดให้กู้รวมเป็นเงิน 1,165,000 บาท การกู้ยืมปัจจุบันสมาชิกผู้ขอกู้นำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ จำนวน 78 ราย ยอดให้กู้รวมเป็นเงิน 1,095,000 บาท สร้างงาน จำนวน 1 กลุ่ม (สมาชิก 50 คน) ยอดให้กู้รวมเป็นเงิน 50,000 บาท และกู้ฉุกเฉิน จำนวน 4 ราย ยอดให้กู้รวมเป็นเงิน 20,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินกองทุน จำนวนทั้งสิ้น 83 ราย สามารถนำเงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินการ และประสบความสำเร็จ อาทิ เช่น ผู้กู้เงินบางรายนำเงินไปดำเนินการในกิจการที่ตนมีอยู่แล้ว ทำให้สามารถขยายกิจการได้ และได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าต่อการลงทุน

3) ผลกระทบโดยอ้อม ชุมชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งเพียงพอ ประชาชนมีความสามัคคี สามารถร่วมมือกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ เช่น การดำเนินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้ด้วยตนเอง

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ดูแล ผู้ดูแลที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสามารถที่จะนำเงินที่กู้จากกองทุนไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลตอบแทนอย่างรวดเร็วและเสี่ยงต่อการขาดทุนน้อยมาก

2) หนี้สินของครอบครัว อาจเป็นปัจจัยสำคัญบ้างสำหรับบางครอบครัวในการชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยในแต่ละเดือน แต่ในส่วนของกองทุนหมู่บ้านพบสุขเกิดปัญหาตรงจุดนี้น้อยมาก สมาชิกผู้ดูแลรายมีความสามารถที่จะนำเงินมาชำระคืนได้ในแต่ละเดือน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน สมาชิกผู้ดูแลรายได้รับเงินกู้จากกองทุนได้ไม่เกินคนละ 20,000 บาท สมาชิกผู้ดูแลรายได้รับเงินจำนวนที่เพียงพอกับการที่จะนำไปใช้ดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่ก็มีสมาชิกบางรายได้รับการอนุมัติเงินกู้จากคณะกรรมการกองทุนในจำนวนที่ไม่เพียงพอที่จะสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

2) วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ขอเงินจากกองทุนหมู่บ้านพบสุข จะนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้เขียนเสนอมาใน โครงการที่ต้องยื่นต่อคณะกรรมการกองทุนเพื่อพิจารณา และปัจจุบันพบว่าสมาชิกผู้ดูแลได้ดำเนินการตามนั้นจริง

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน ผู้ดูแลรายนำเงินไปใช้บริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการใช้จ่ายเงินโดยบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้

2) การใช้จ่ายเงินกู้ ผู้ดูแลรายเงินกองทุนใช้จ่ายเงินกู้ให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการอย่างสูงสุดเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนในระยะเวลาอันสั้นและรวดเร็ว สามารถคำนวณรายได้ที่จะเกิดจากการลงทุนได้

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง สมาชิกผู้ดูแลรายเงินกองทุน นำเงินกู้ไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยได้

2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้ดูแลรายไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของตนให้เข้มแข็งขึ้น

3) ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตของผู้ดูแลราย รวมถึงชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดสันติสุขทั้งต่อตนเองและชุมชน

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างในบางอาชีพของผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพบสุข และนำเสนอให้เห็นดังต่อไปนี้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ ในอาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ ขายอาหาร อาชีพบริการ เช่น ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า อาชีพการผลิตทางการเกษตร เช่น เลี้ยงสัตว์ อาชีพที่ยกตัวอย่างดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งของอาชีพที่ผู้ประกอบการขอกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านพบสุข มาช่วยเสริมสร้างหรือดำเนินกิจการต่อ ซึ่งผู้กู้แต่ละรายมีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์พอที่จะบริหารกิจการของตนให้สำเร็จไปด้วยดี โดยการได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้เพื่อการพัฒนาและเพิ่มผลผลิต ให้สามารถได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าต่อการลงทุน โดยที่ผู้ประกอบการพยายามที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง หรือศึกษาจากกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.1 อาชีพค้าขาย เช่น ขายของชำ ขายอาหาร ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างกิจการ สินค้าที่ได้คุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค และผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในกิจการที่ดำเนินการอยู่ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การขายสินค้าที่มีคุณภาพ การขายสินค้าได้โดยไม่มีเงินเชื่อ ได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าแต่ต้องไม่เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค หรือทำให้ผู้บริโภคเดือดร้อน ผลผลิตที่ดี ได้แก่ สินค้าที่ขายได้คุณภาพ ถูกใจผู้บริโภคเป็นที่ต้องการของตลาดโดยทั่วไป

3.2 อาชีพบริการ เช่น ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างกิจการ อุปกรณ์ในการประกอบการ การมีสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน และประสบการณ์ของผู้ประกอบการ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดำเนินกิจการเปี่ยมไปด้วยคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งในด้านการบริหารเวลาการทำงาน และในด้านคุณภาพของตัวผลงานที่ออกมา เพื่อให้ผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ กล้าที่จะตัดสินใจเข้ามาใช้บริการในครั้งต่อ ๆ ไปอีก ผลผลิตที่ดี ได้แก่ คุณภาพของชิ้นงานที่สำเร็จแล้วได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สามารถเป็นหลักประกันได้ว่า สิ่งที่ถูกค้ำนำมารับบริการจากอาชีพช่างของผู้ประกอบการ จะสามารถคงอยู่ และได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นต่อไปได้อีก ให้ผู้รับบริการเห็นว่า สิ่งนั้นใช้ได้อย่างคุ้มค่า

3.3 อาชีพทางการเกษตร เช่น อาชีพเลี้ยงสัตว์ ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เงินกู้จากกองทุนหมู่บ้าน พันธุ์สัตว์เลี้ยงที่ดี อาหารสัตว์ ยารักษาโรคสัตว์ โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ และประสบการณ์ของผู้ประกอบการ กระบวนการที่ดี ได้แก่ การบริหารเวลาที่ดี คือ สามารถคำนวณได้ว่า จะ

ได้รับผลตอบแทนต่อการลงทุนในระยะเวลาเพียงใด แต่ทั้งนี้การบริหารเวลาที่ดีต้องดำเนินไปควบคู่กับการได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพด้วย ผลผลิตที่ดี ได้แก่ การได้สัตว์เลี้ยงที่มีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาด ปริมาณผลผลิตเพียงพอต่อการส่งออก คือ ผลิตได้เท่าไรสามารถขายได้ในจำนวนเท่านั้น ให้สามารถมองเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการได้รับผลตอบแทนอย่างคุ้มค่าต่อการลงทุน โดยไม่กระทบต่อการส่งออก

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผู้วิจัย พบว่า เกิดกองทุนหมุนเวียนขึ้นในหมู่บ้านพบสุข มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้สมาชิกในชุมชนได้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาอาชีพ เสริมสร้างรายได้ นอกจากนี้ยังพบว่าเกิดกลุ่มองค์กรขึ้นภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาชีพผู้ผลิตไวน์ ซึ่งถือเป็นแหล่งความรู้ในหมู่บ้านของผู้ที่สนใจ จะศึกษากระบวนการผลิตรวมถึงกระบวนการดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อนำมาพัฒนาและประยุกต์ใช้กับกิจการของตน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

5.1.1 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนา สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก เกิดขึ้นในหมู่บ้านพบสุข

5.1.2 ความสามารถในการจัดการบริหารจัดการกองทุน กองทุนหมู่บ้านพบสุขมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนก็จริง แต่การตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและการแบ่งหน้าที่การทำงานยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร แต่ที่กล่าวมาก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านพบสุขไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันพบว่ากองทุนหมู่บ้านพบสุขได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และสามารถดำเนินการบริหารจัดการให้กองทุนคงอยู่และประสบความสำเร็จได้จนถึงปัจจุบัน

5.1.3 การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพของตนเอง และการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง กองทุนหมู่บ้านพบสุขเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บุคคลสามารถนำความคิดที่ดีที่มีประโยชน์ไปใช้พัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้วย

5.1.4 เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพบสุข มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

5.1.5 ประชาชนมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพบสุข มีความซื่อสัตย์ ร่วมมือร่วมใจ มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เศรษฐกิจโดยภาพรวมของชุมชนมั่นคงขึ้น เกิดการกระจายรายได้

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ

5.1.1 – 5.1.5

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก มีดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านพบสุขในกระบวนการจัดตั้งกองทุน โดยการจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อแสดงความคิดเห็นร่วมกัน
- 2) มีการสร้างจิตสำนึกและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการกองทุนกับสมาชิกในหมู่บ้าน
- 3) มีการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ด้วยความโปร่งใสและเป็นไปตามระบบประชาธิปไตย
- 4) มีการจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน ฯ โดยกระบวนการประชาคม เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน
- 5) มีการระดมทุน โดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ที่ฝากในรูปของเงินตั้งจะ
- 6) คณะกรรมการกองทุนทำงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม และมีระบบตรวจสอบที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบได้
- 7) คณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการขอรับจัดสรรจากรัฐบาล (การขึ้นทะเบียนและการให้ความร่วมมือในการประเมินความพร้อม)
- 8) สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับกองทุน ส่งผลให้ระบบการบริหารจัดการกองทุนเป็นไปด้วยดี

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) ผู้กู้เงินกองทุนบางราย ไม่มีความสามารถในการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้ตรงตามกำหนดเวลา จึงทำให้มีผลกระทบต่อการทำบัญชีในแต่ละเดือน กล่าวคือ เกิดความล่าช้าขึ้นในระบบการทำบัญชี ไม่สามารถทำการปิดงบได้
- 2) ผู้กู้เงินบางรายไม่ได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เสนอมาในโครงการ มีผลทำให้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งเกิดผลกระทบไปยังการชำระคืนเงินกองทุนอีกประการหนึ่ง

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า

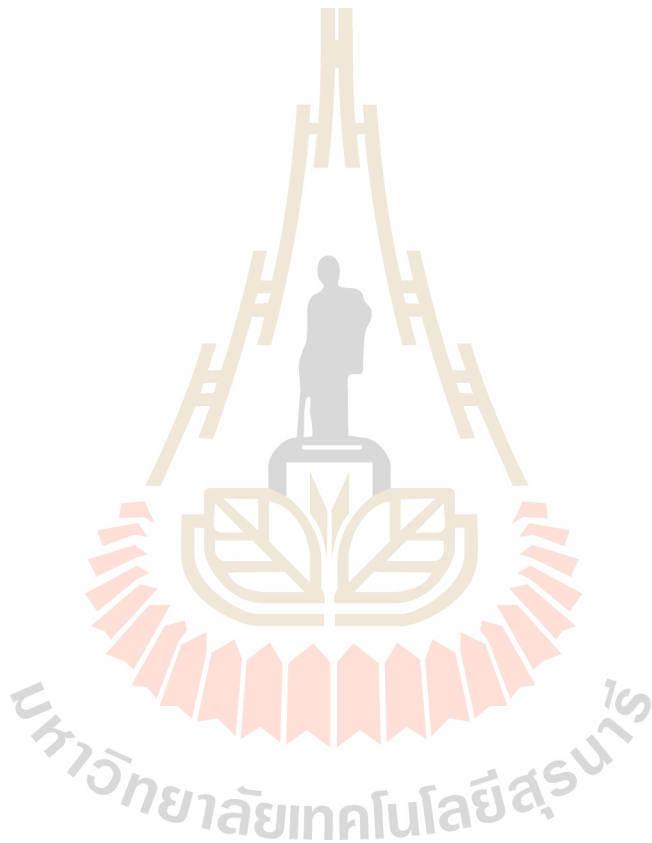
หมู่บ้านพบสุขได้เกิดเครือข่ายองค์กรย่อยภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตไวน์ผลไม้ (ไวน์สุรนารี) ซึ่งได้จัดตั้งเป็นโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลปรุใหญ่ องค์กรนี้ได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการแล้ว โดยการจัดเวทีประชาคมตำบลของทั้ง 7 หมู่บ้าน ลงมติให้ไวน์สุรนารีของหมู่ที่ 5 บ้านพบสุข เป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ องค์กรแห่งการเรียนรู้ได้เสริมสร้างประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการมาโดยตลอด จนเกิดการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน โดยมีหน่วยองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องและเกิดความสนใจ เข้ามาให้ความรู้ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต การเกิดกลุ่มผู้ผลิตไวน์ในชุมชนถือเป็นองค์กรแหล่งความรู้ในชุมชนอีกด้วย เพราะประชาชนผู้สนใจอยากจะทำในด้านนี้ สามารถเข้าไปศึกษาดูกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จขององค์กรแห่งนี้ได้ เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพของตนเองได้

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

5.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่าประชาชนมีความสามัคคีกัน สามารถร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ประชาชนมีความซื่อสัตย์ต่อกัน เกิดความละเอียดถ้าทำผิดต่อผู้อื่น ชุมชนยกย่องคนทำความดี ให้เกียรติและเชิดชูคนทำความดีให้แก่สังคม ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประชาชนพึ่งพาอาศัยกันได้โดยสิ่งที่ทำลงไปไม่คิดผลตอบแทน ประชาชนในหมู่บ้านมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติมจากองค์กรย่อยที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และจากหน่วยงานราชการอื่นที่เข้ามาดูแลรับผิดชอบ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลปรุใหญ่ ประชาชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น รักใคร่ปรองดองกัน มีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตไวน์ ที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้านและเป็นแหล่งความรู้ให้กับประชาชนในหมู่บ้านและบุคคลภายนอกที่ต้องการจะศึกษาถึงแนวทางใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพให้เกิดความสำเร็จ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลกับกิจการของตน ชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดวิธีการใหม่ ๆ นำมาใช้ในการดำรงชีวิตให้เกิดความสุขและมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคม ชุมชนมีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นใช้ชีวิตในสังคมให้เกิดความสุขและมีคุณค่า ชุมชนมีผู้นำที่มีความคุณธรรม ยุติธรรม และชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน ทำให้การดำเนินการตามแผนงานนั้น ๆ บรรลุวัตถุประสงค์ไปด้วยระยะเวลาอันสั้น เพราะประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมมือร่วมใจกันและเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนได้เห็นคุณค่าของตนเองว่ามีประโยชน์ต่อสังคม

5.4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชากรในท้องถิ่น พบว่า

ประชาชนมีความสามัคคีกัน สามารถร่วมมือร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้บรรลุเป้าหมายได้ เช่น การร่วมมือกันของประชาชนในหมู่บ้านพบสุขในการบริหารจัดการกองทุนให้ประสบความสำเร็จได้ มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เคารพความคิดเห็นของผู้อื่นถ้าเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง คือ ความเห็นที่ไม่ขัดกับประเพณีอันดีงามของสังคมที่คนทั่วไปยึดถือ และสิ่งสำคัญที่ประชาชนในท้องถิ่นมองเห็นคือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวให้อยู่รอดได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาล โดยมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง หมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในประเด็นต่อไปนี้

- หมู่บ้านพบสุขมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือสวัสดิภาพของสมาชิก
- หมู่บ้านพบสุขมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- หมู่บ้านพบสุขมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

- เศรษฐกิจของหมู่บ้านพบสุข ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน
- ประชาชนในหมู่บ้านพบสุขมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 1)

3) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

4) เพื่อศึกษาตัวชี้วัดและระดับความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชากรในหมู่บ้านพบสุข

1.1.2 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพบสุขมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านพบสุข

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านพบสุข

ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านพบสุข และกำหนดตัวชี้วัดที่ตลอดจน

ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบ บร. และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 และบทที่ 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์

1.1.3 การบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านพบสุข หมู่ที่ 5 ตำบลปูลูใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า

1) มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก เกิดขึ้นในหมู่บ้านพบสุข

2) ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน กองทุนหมู่บ้านพบสุขมีการจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจนก็จริง แต่การตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุนและการแบ่งหน้าที่การทำงานยังไม่เป็นระบบระเบียบเท่าที่ควร แต่นั่นก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านพบสุขไม่ประสบความสำเร็จ ปัจจุบันพบว่ากองทุนหมู่บ้านพบสุขสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จได้

3) การมีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง การสร้างศักยภาพของตนเอง และการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง กองทุนหมู่บ้านพบสุขเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บุคคลสามารถนำความคิดที่ดีที่มีประโยชน์ไปใช้พัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของชุมชนด้วย

4) เศรษฐกิจได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน คนในชุมชนกองทุนหมู่บ้านพบสุข มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

1.1.6 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง ประชาชนมีการสื่อสารหรือสื่อความเข้าใจแบบไม่เป็นทางการที่มีประสิทธิภาพ ประชาชนอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ผูกพันกัน อยู่กันแบบญาติมิตร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ความคิดของใครคิมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตามแล้วก่อให้เกิดความสำเร็จ ก็จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางที่ตรงต่อตนเองและสังคม ประชาชนในชุมชนอยู่ร่วมกันโดยไม่คิดถึงประโยชน์ของตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียว มองเผื่อให้กับสังคม ช่วยกันพัฒนาและทำประโยชน์ให้กับชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ตรงและการเจริญเติบโตของชุมชนในอนาคต

1.1.7 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ คือ

- 1) ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ย ทำให้กองทุนเติบโตขึ้น
- 2) ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ก่อให้เกิดก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

1.2 อภิปรายผล

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า กองทุนหมู่บ้านพบสุขได้ดำเนินการเพื่อขนรับนโยบายของรัฐบาล และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ เริ่มตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งกองทุน สำเร็จได้เพราะประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกัน กองทุนหมู่บ้านพบสุขได้ดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการตามขั้นตอนของคณะกรรมการกองทุนแห่งชาติ อย่างโปร่งใสและเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุนได้ร่วมกันจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ โดยกระบวนการประชาคม เพื่อให้เกิดศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน และให้กองทุนหมู่บ้านพบสุขได้สนองตอบนโยบายของรัฐบาลอย่างแท้จริง โดยประชาชนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์

ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านพบสุข ได้ดำเนินการบริหารจัดการกองทุนให้สามารถคงอยู่และประสบความสำเร็จได้ ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์และผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า โดยมีกองทุนเงินหมุนเวียนเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ประชาชนมีแหล่งเงินทุนในการลงทุนไม่ต้องพึ่งพาการกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ประชาชนที่เป็นสมาชิกกองทุนสามารถกู้ยืมเงินมาใช้ในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ให้กับตนเองและครอบครัว เพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีกองทุนเงินหมุนเวียนในหมู่บ้านพบสุข ยังก่อให้เกิดประโยชน์

อีกหลายประการ เช่น ทำให้ประชาชนเกิดกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ คิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง สร้างและพัฒนาศักยภาพให้กับตนเองและชุมชน ทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนในกองทุนหมู่บ้านพบสุข มีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เศรษฐกิจโดยภาพรวมของชุมชนจึงมั่นคง เกิดการกระจายรายได้ในสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า เกิดกลุ่มหรือองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ขึ้นในหมู่บ้านพบสุข อันได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตไวน์ผลไม้ ซึ่งถือเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง เสริมสร้างประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตให้กับคนในชุมชน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพของตนเองให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกองทุน ในส่วนของระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข ควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ในกรณีที่สมาชิกขอกู้เงินกองทุนเพื่อการบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุขระบุว่า ให้กู้ได้ในวงเงินรายละไม่เกิน 3,000 บาท ซึ่งกรณีนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการยืดหยุ่นให้วงเงินเพิ่มขึ้นได้บ้าง เพราะเงินเพียง 3,000 บาท ถ้าผู้กู้จำเป็นต้องใช้บรรเทาเหตุอันแสนสาหัส อาจจะไม่เพียงพอก็ได้

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกองทุน ให้สมาชิกกองทุนและบุคคลทั่วไปทราบอย่างค่อเนื่อง เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อกองทุนในด้านการบริหารงานด้วยความโปร่งใส
- ควรมีการแบ่งหน้าที่ มอบหมายภารกิจ และความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนอย่างชัดเจน ไม่ควรปล่อยให้คนหนึ่งทำหน้าที่ของคน ๆ เดียว เพื่อประโยชน์ในด้านการบริหารงานกองทุนอย่างเป็นระบบ และเพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกกองทุน และสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน กับคณะกรรมการกองทุน เป็นไปด้วยความสะดวก

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน สมาชิกผู้ขอกู้เงินจากกองทุน ควรพิจารณาศักยภาพของตนเองในการนำเงินกู้ไปลงทุนในกิจการ ว่าจะสามารถได้ผลตอบแทนในระยะเวลาเท่าใด และมากน้อยเพียงใด เพื่อประโยชน์ในเรื่องการชำระคืนเงินกู้

3. ข้อจำกัดทางการศึกษา

เนื่องจากหมู่บ้านพบสุข มีจำนวนประชากรมาก ประกอบกับเวลาของการศึกษาค้นคว้าจำกัด ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หน่วยเป็นครัวเรือน ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง 30% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

กระทรวงมหาดไทย,กรมการปกครอง.(2543).**ประชาคมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน.**

กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักมาตรฐานการศึกษา.(2545).**ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักมาตรฐานการศึกษา.(2545).**ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ,สำนักมาตรฐานการศึกษา.(2545).**ชุดวิชานิพนธ์.**

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5.(2544).**ระเบียบกองทุนหมู่บ้านพบสุข หมู่ที่ 5**

ตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.

จำเนียร สุขหลาย และคณะ.(2544).**รวมบทความทางการประเมินโครงการ.**

กรุงเทพฯ : มทป.

ปาริชาติ วลัยเสถียร.(2542).**การพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม.**กรุงเทพฯ : มปท.

ภาวิณีชัย เจริญยิ่ง.(2545).**กองทุนหมู่บ้านกับการเพิ่มประสิทธิภาพ.**

หนังสือพิมพ์มติชน.หน้า 18 – 22

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี,สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

(2544).**ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี.**กรุงเทพฯ : มปท.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์.(2541).ความเข้มแข็งของชุมชนกับก้าวอย่างที่ต้องพัฒนา.

กรุงเทพฯ : มทป.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์.(2545).รวมบทความทางการประเมินโครงการ.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

